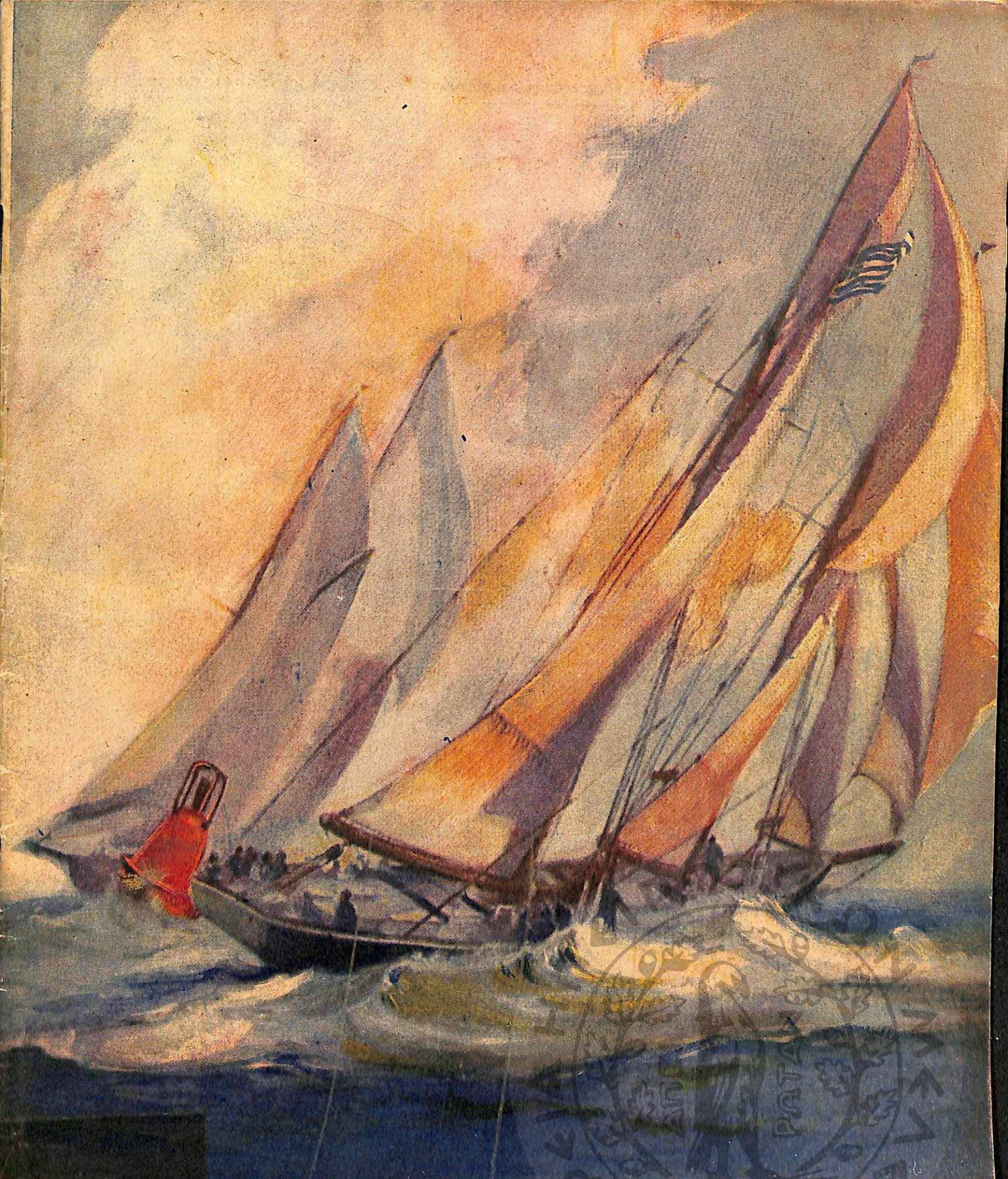

ANIMATA
GRAMMATA

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Άποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1929) » 6.250.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμειυτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λαρίσσα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριώτερας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχμ. με 7 ο.λο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως

Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

ΦΩΤΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΝ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ

ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΤΑΜΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΓΟΡΑΖΩ γραματοσῆμα οἰασθῆποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας τιμὰς, ἀσφαγίστα καὶ σφραγισμένα ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραματοσῆμων. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραματοσῆμων (συλλογῶν, στόκ, κλπ.). Ἐνδιαφερόμαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολὰς μὲ γραματοσῆμα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος
Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 69
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἔτησίᾳ Δρ. 200
Ἐξάμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΙΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

Κατ. Χατζή
29-9-78
ΗΜΕΡΟΜ.
ΑΡΙΘ. 23485

Ὁ Ψυχάρης δὲν ζεῖ πιά. Ὁ γίγαντας, ὁ ἀγωνιστής, ὁ ἰδεολόγος δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσά μας. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ζεῖ τὸ ἔργο του, ἔργο πλούσιο, ἔργο ἐμπνευσμένο, ἔργο ποὺ δείχνει τὸν ἄντρα, τὸν τίμιον. Ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτὸ δημοσιεύομε ἕνα αὐτοτελὲς κομμάτι γιὰ νὰ ξαναθυμηθοῦν τὸ δάσκαλον ὅσοι τὸν γνώρισαν καὶ νὰ πάρουν μιὰ ἰδέαν ὅσοι δὲν ἔτυχε νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ ἔργο του.

Παρίσια, 12 τοῦ Θεριστῆ, 1901

Ἀξιότιμε φίλε,

Χρόνια ἔχω νὰ σὰς γράψω! Γιατί, καὶ μῆνες νὰ εἶναι, μοῦ φαίνονται χρόνια. Ἐχουνε τόση γλύκα τὰ λόγια ποὺ μοῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Κύπρον, γράφατε καὶ ὁ ἴδιος ἐσεῖς γιὰ μένα τόσο κολακευτικά, εἶναι τόσο λαμπρὸ καὶ ὠραῖο τὸ νομα Ἀλήθεια, τόσο νόστιμον τοῦ Ὀνήσιλου (*) τάρθρα, τόσο χαριτωμένοι τοῦ Φραγκοῦδης οἱ στίχοι, ποὺ εἶχα λαχτάρα νὰ σὰς ἀπαντήσω ἀμέσως. Μὰ ἡ δουλειά, ἡ πολλὴ δουλειά ἐδῶ τὸ χειμῶνα, δὲ μοῦ ἄφησε στιγμὴ, δὲ μ' ἄφησε νὰ κουβεντιάσω λίγη ὥρα μαζί σας, καὶ κουβεντιά-ζοντας νὰ φαντάζομαι καὶ νὰ χαίρομαι πὼς βρίσκουμαι κάτι πιδ κοντὰ στὴν Κύπρον.

Μὰ ἔχω κα' ἕνα παράπονον, ἕναν καημὸ. Εἶδα στὴν πρωτοχρονιάτικὴν τὴν Ἀλήθεια κα' ἕνα γράμμα δικό μου στὸ φίλον μας τὸ Σίμο Μενάρδο, ποὺ μὲ τιμῆσατε καὶ τὸ τυπώσατε καὶ ἀφτό, ἂν καὶ δὲν εἶτανε γραμμένο γιὰ νὰ τυπωθῇ. Καὶ ἀπὸ τότες λέω μὲ τὸ νοῦ μου κάτι νὰ σὰς γράψω πιδ μεγάλο, ποὺ νὰ φαίνεται τουλάχιστον πὼς ἀξίζει, γιατί ἀθρῶ-

ποι εἴμαστε ὅλοι μας καὶ συχνὰ ὁ ἄθρῶπος θαρρεῖ πὼς τὰ μεγάλα γράμματα εἶναι καὶ μεγάλα πράγματα, ἔπαθα ὅμως πάλε τὰ ἴδια· σὰν ἔχω τὸ σκοπὸ νὰ πιάσω νὰ γράψω μὲ τὰ σωστά μου, ἀπὸ τὸν πόθον μου νὰ τὸ κάμω καλὸ, τίποτα δὲν κάνω. Ἀθρῶπινο καὶ τοῦτο.

Κάμποσα ὥστόσο ἤθελα νὰ σὰς πῶ. Εἶπα μερικά, μὰ τὰ εἶπα πολὺ ἄσκημα, γιατί δὲν μπόρεσα νὰ πῶ ἀρκετὰ γιὰ τὴν Κύπρον, σ' ἕνα μου παρσιάνικον ἄρθρον ποὺ σὰς ἔστειλα, καὶ ποὺ θέλω μου εἶναι ὁ ἀγῶνας ὁ γλωσσικός. (*) Δυὸ λόγια προσπάθησα νὰ βάλῳ μέσα καὶ γιὰ τὸν ἀγῶνα τὸ δικό σας, τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ γιὰ τὴ γλῶσσαν. Τὰ δυὸ μου τὰ λόγια νὰ μοῦ δώσετε τὴν ἀδεια νὰ τὰ κάμω τέσσερα, κα' ἴσως κατορθώσω μ' ἀφτὰ καὶ ὀγὼ ἄξαφνα μιὰ ἰδέαν.

Πρὶν ἀπὸ τὰ 1821, προτοῦ γίνῃ ὁ μεγάλος ὁ Σηκωμός, ἔλεγε ὁ Κοραῆς πὼς ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶτανε ἐτοιμὴ, ἀκόμη, πὼς δὲν εἶτανε ὥριμη οὔτε γιὰ πανάστασιν οὔτε γιὰ λευτερίαν. Ὁ Μαθροκορδάτος ἡ ὁ Καποδίστριας — δὲ θυμοῦμαι καλὰ ποῖος ἀπὸ τοὺς δυὸ — τοῦ ἀποκρίθηκε πὼς ἡ καλῆτερη προτομασία εἶτανε ἴσια ἴσια, πρῶτα τὸ ἔθνος νὰ σηκωθῇ, πρῶτα νὰ πολεμήσῃ, γιατί

(*) Κοτ. La Bataille littéraire en Grèce, Revue de Paris, 1er Mars, 1901, 109-129. σελ. 127, ἀνάφερα τὸ φίλον τὸ Φραγκοῦδην καὶ τὴν φιληνάδα μας τὴν Ἀλήθειαν.

ὅσο ὑπάρχει σκλαβιά, δὲν μπορεῖ νὰ ὀριμάσῃ ἕνα ἔθνος. Τὸ ποῖδ γερὸ μάθημα, ἡ καλῆτερη προτομασία εἶναι ἡ λευτεριά.

Μοῦ φαίνεται πολὺ σωστὸς ὁ λόγος. Τὴ δύναμιν, τὴ θέλησιν, τὸ θάρρος, τὴν ἀξιοπρέπειαν, ὅλα ἡ λευτεριά μᾶς τὰ μαθαίνει, καὶ ἀπ' ὅλα τὸ πιδ σημαντικόν, μαθαίνει σὲ κάθε ἄθρῳπον, σὲ κάθε ἄτομον τὴν ἀξίαν του, καὶ παράξενον δὲν εἶναι ποὺ τοῦ τὴ μαθαίνει, ἀφοῦ πρᾶμα δὲ βρίσκειται στὸν κόσμον ποὺ γὰρ ἔζη ὅσο ἡ λευτεριά. Κοιτάξτε τώρα τοὺς Ἀγγλοὺς, γιατί πρέπει κανεὶς, ἐπειδὴ μιλοῦμε γιὰ μαθήματα, νὰ παίρῃ καὶ ἀπὸ κεινοὺς ποὺ πολεμᾷ. Ποῖος δὲ θὰ τὸ μολογήσῃ, ποῖος δὲ θὰ τὰ ἀναγνωρίσῃ, πὼς ἡ Ἀγγλία εἶναι μεγάλο ἔθνος; Καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς ποῖδ εἶναι; Ὁ πολιτισμὸς τῆς. Καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς; Εἶναι, ποὺ ὁ Ἀγγλὸς ὁ πολίτης γεννήθηκε ἀνεξάρτητος ποὺ ἀπὸ παιδί ἔμαθε λευτεριά, ἔμαθε ποὺ εἶπαμε, τὴν ἀξίαν τῆς, ἔμαθε συνάμα καὶ τὴν ἀξίαν τὴ δικήν του. Τόσο πολὺ μάλιστα ποὺ θέλει νὰ τὴ μάθουνε κα' οἱ ἄλλοι, ἂς εἶναι καὶ μὲ τὸ ζόρι! Πάει, περπατεῖ, σεργιανίζει, θγαίνει στὸ ταξίδι ἢ στὸν πόλεμον, πάντα μὲ τὴν ἰδίαν τὴν περηφάνιαν, πάντα μὲ τὴν ἰδέαν νὰ ὠφεληθῇ ἀφτός, πάντα μὲ τὸ ἐγὼ του, πάντα μὲ τὴ γλῶσσαν του, ποὺ γυρᾷ καὶ κίολας μὲ χίλιες μαριολιές, γιατί τόχει καὶ ἀφτό, νὰ τὴν κάμῃ γλῶσσαν τῆς Κύπρου. Δὲ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΝΤΟΥΛΑΠΙ

το Σαλιχλί υπήρχε ένας δρόμος σκεπασμένος με πυκνά πλατάνια· έτσι, πού το μάτι σου δύσκολα να διακρίνει τον ούρανό· άρχινοῦσε απ' τὸ σταθμὸ καὶ τέλειωνε στὴν ἀγορὰ.

Αὐτὸς ἦταν κι' ὁ πιὸ περαστικός· τὰ κυριακόβραδα κεῖ γινόταν ὁ περίπατος. Κάθονταν ὅλο ῥωμιοί· κι' οἱ πιὸ παραλῆδες, πού τᾶχαν καλὰ μὲ τὸν Καημακάμη τὸ μωφτή.

Γι' αὐτὸ τὸν λέγαν καὶ ῥωμιομαχαλά.

Στὶς ἀρχές του, κεῖ κοντὰ στὸ σταθμὸ, ἦταν τὸ σπίτι τῆς κυρὰ Εὐρυδίκης, παλιᾶς δασκάλας, μὰ πού μιὰ ἐρωτικὴ περιπέτεια τὴν εἶχε τραβήξει απ' τὸ δασκαλίκι στὸ νοικοκυριὸ τοῦ σπιτιοῦ.

Τῆς εἶχαν δώσει κι' ἕνα παρατσούκλι: Χοντρή. Οἱ πιὸ πολλοὶ μάλιστα τὴν ἔβλεπαν μ' αὐτὸ γιὰ τὸ μέρος μὲς δὲν εἶχαν ἄλλη τὸ πάχος τῆς.

Ἡ γυναίκα αὐτὴ δὲν ἦταν μόνε δασκάλα· ἤξερε τόσα ἄλλα πράγματα, πού μὲ τὰ σωστά τους οἱ Σαλιχλιῶτες τὴ νόμιζαν γιὰ σοφί.

Ἐκανε στίχους, πανηγυρικοὺς λόγους, ὅταν ἐρχόταν ὁ Δεσπότης ἢ σὰν κανένας δημογέροντας προσφωνοῦσε τὸ Βαλῆ.

Τὴν εἶχαμε σὰ συγγενῇ. Δὲ λείπαμε μινουτὸ απ' τὸ σπίτι τῆς. Πάνω στὸ βουλιαχτὸ καναπέ τῆς, σ' ἕνα ῥάφι, εἶχε ἀκουμπισμένα δυὸ βιβλία: τὴν Ἀγία Γραφή καὶ τοὺς «Ἀθλίους» τοῦ Οὐγκώ.

Μὲ τὸ ψηλὸ ἀναστημά τῆς, τὴν κοτσίδα στὴν κορφή καὶ τὴ μεταξωτὴ τῆς φοῦστα, πού κορμόταν ὡς τὰ σενίδια, μᾶρρεσε νὰ τὴν παραμοιάζω σὲ μαρκεσία τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Κάθε φορὰ πού θὰ πήγαινε στὸ πανηγύρι τῆς Τήνος — καὶ τῆς ἦταν ἀπαράιτητο — θὰ μᾶς ἔφερνε ἀπὸ δυὸ Ἑλληνικὲς Ἐφημερίδες κρυμμένες στὸ μποῦστο τῆς, πού κείνον τὸν καιρὸ

ἦταν δυσεῦρετες. Μιὰ Ἑλληνικὴ γκαζέτα κόστιζε ἕνα κεφάλι!

Μιὰ φορὰ, μᾶς εἶχε φέρει μιὰ φωτογραφία τοῦ Βενιζέλου.

Οἱ γυναῖκες κείνο τὸ βράδυ τὴν ξημέρωσαν ὅλο θανμασμό.

Ὑστερὰ τὴν κρέμασε κρυφὰ στ' ἀκονίσματα, καὶ τῆς ἀναβε κἀντῆλι ξεχωριστό.

Τ' ἀναβε κἀντῆλι γιὰ τὸν λέγαν Λευτέρη· καὶ κείνη ἢ κακομοῖρα περὶμενε τὴ λευτεριά περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη. Εἶχεν ἕνα καῦμό: τὸ μοναχογιό τῆς, τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν εἶχε κρυμμένο δόλακερο χρόνο, γιὰ νὰ τὸν σώσει απ' τὴν πέτρα (*) καὶ τὸν θάνατο.

Τὸ μυστικὸ τῆς τὸ ἔξεραμε μόνο μεῖς· Γι' αὐτὸ κι' εἴμασταν τόσο συνδεμένοι.

Κι' ἐξ ἄλλου, νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τέτοια μυστικὰ ὁ ῥωμιὸς φοβόταν καὶ τὸν ἴκιο τοῦ ἀκόμα· πολλὲς φορὲς, θὲς ἀπὸ παρὰ, θὲς ἀπὸ ὀχτριά, οἱ ἴδιοι οἱ ραγιαδες ὀχγχαν σπιουνιὲς καὶ κλαδεύονταν ἄδικα τόσα κεφάλια.

Δὲν εἶχε νὰ τοῦ πλερώσει μπεντέλι· (**) ὁ ἄντρας τῆς, ὁ μᾶστρο Πανάνης, ἕνας απ' τοὺς πολλοὺς ραφτιάδες. Μεροδοῦλι μεροφαί.

Γι' αὐτὸ συχνὰ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε: ὁ πλούσιος μιὰ φορὰ πεθαίνει, μὰ ὁ φτωχὸς κάθε μέρα.

Κι' ὁ Ἀγαμέμνονας, τισράκι τοῦ μᾶστρο Πανάνη, πού καὶ πού ρεγουλάρειζε στὶς ἀτέλειωτες, μέρες τῆς σκλαβιάς του κἀνα σακκάκι.

Ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ μὲνη μ' ἀδειανὰ χέρια, σὰν ἦταν ὅς' απ' τὸ ντουλάπι.

Τὸ μεγάλο ντουλάπι τῆς κουζίνας, κάτου απ' τὸν νεροχύτη, ἦταν ἢ κρυψώνα του. Κεῖ κρυβόταν, σὰν πατοῦσε ἢ πολίτσια (***) στὸ σπίτι, γιὰ νὰ πιάσει τ

(*) Πέτρα — Ἀπ' τὰ 21 χρόνια τους οἱ ραγιαδες πηγαῖναν βαθειὰ στὴν Ἀνατολή νὰ δουλέψουν, γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῶν δρόμων· μὰ σὰ φεύγαν δὲ ξαναγυρίζαν, απ' τὶς ἀρρώστειες καὶ τὰ μαρτύρια πού τραβοῦσαν απ' τοὺς Τούρκους.

(**) Μπεντέλι — ἔξαγορά τῆς Πέτρας.

(***) Πολίτσια — ὁ Ἀστυνόμος.

ἀρνιά. Καμμιὰ φορὰ σὰν τᾶβρισκε κιόλας σκοῦρα, γλυστροῦσε ἀπὸ μιὰ κρυφὴ τρύπα στὸ διπλανὸ τους σπίτι.

Τοῦ κακόμοιρου ὅμως, απ' τὸν ἀπόχτυπο λὲς κι' εἶχε κουνιηθεῖ τὸ μυαλό του.

Πολλὲς φορὲς στὶς βεγγέρες πετοῦσε κάτι ἀπαντήσεις, πού λιγωνόταν κι' ἴδια ἢ μᾶνα τοῦ απ' τὰ γέλια.

Μιὰ μέρα, τὴν ὥρα πούραβε ἕνα σακκάκι, κι' ἢ μᾶνα τοῦ σιδέρωνε, σὰ νὰ τοῦ τσίκνησαν τὸ φτερό, σηκώθηκε καὶ μὲ ὕφος σοβαρὸ τὴ ρώτησε: Καλὲ μᾶνα, στὸν πόλεμο πού ἔχουνε πόσοι σκοτώνονται; Μὴ τοὺς μετρᾶνε; Κι' ἢ κυρὰ Εὐρυδίκη, ὅταν πῆγε ἢ μᾶνα μου νὰ τὴν δῇ τῆς τὸλεγε πικρογελῶντας.

Κάποτες πάλι, πού συζητοῦσαν οἱ γυναῖκες γιὰ πολιτικά, ὁ Ἀγαμέμνονας ρώτησε: Καλὲ μᾶνα, γιὰ τὸ μέτωπο τοῦ στρατοῦ δὲν τὸ λένε κούτελο; Μὴ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο;

Κι' ἢ κυρὰ Εὐρυδίκη, πολλὲς φορὲς γελώντας, ἄφινε νὰ γλυστρᾷ στὸ ρυτιδωμένο μάγουλό τῆς ἕνα δάκρυ.

— Ἄν ἦταν ὁ γυιὸς μου ἀλλιῶς, θᾶμουν κι' ἀλλιῶτικα πολόλεγε. Μὰ ἢ πούντρα τῆς πούντρα καὶ τὰ κατσαρά τῆς κατσαρά. Δὲν ἔμεινε σὲ κανένα πίσω.

Ὁ μᾶστρο Πανάνης ἦταν ἡσυχὸ ἀνδρωπάκι· γιομάτος θαυμασμὸ γιὰ τὴ δασκάλα του. Δούλευε καὶ γιὰ τοὺς δυὸ τους· μόνο καμμιὰ φορὰ τοῦ ἔσφενυγε. — Ἐχ' ὁ Θεός, θὰ σιάξουν τὰ πράματα!...

II

Τὸν καιρὸ κείνο στὸ Σαλιχλί εἶχε γίνει μεγάλο σούσουρο. Ὅσοι ἦταν κρυμμένοι μαζεφτηκαν στὸ καύκαλό τους, γιὰ τὸ γίνονταν στὸ κονάκι μυστικὰ συμβούλια.

Μ' ἀκόμα πιὸ πολὺ ἔκανε κρότο ἢ διπλὴ κορμάλα δυὸ παλληκαριῶν.

Μιὰ γοητὰ, πούχε κι' αὐτὴ τὸ μοναχογιό τῆς κρυμμένο, σὰν ἔμαθε πὼς πατᾶνε τὰ σπίτια τὸν ἔχωσε μαζὶ μὲ τὸ γυιὸ μᾶς γειτόνισσας στὸ ντάμι, μὲς στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τῆς.

Τοὺς ἔβαλε λοιπὸν στὸ παχνί, τοὺς σκέπασε μὲ χόρτα κι' ἄχαρα, κι' ἀπὲ ἄφηνε τὶς ἀγελάδες νὰ τρώνε.

Τὸ μέρος ἦταν τόσο σημαδιακό, ὁ διάβολος νὰ κατέβαινε δὲ θὰ τᾶβρισκαν.

Ἡ πολίτσια σὰν ἔφερε ὅλο τὸ σπίτι στὸ πόδι, ἤρτε καὶ στὸ ντάμι· ἔτσι γιὰ τὰ μάτια.

Ἡ κόνια Λευκὴ ἄρχισε νὰ τρέμη· μὰ τὸ μέρος πάλι ἦταν τόσο σημαδιακό...

Ἐλα Παναγιά μου, τῆς ἔδινε θάρρος.

Ἐνας ζαπτιὲς (*) ὅμως, πού κατὰ διὰ βόλου τύχη πῆγε νὰ χαϊδέψει τὴν ἀγελάδα, κούνησε μιὰ κληματσούρα κι' ἔκανε νὰ χυθῇ λίγο ἄχερο καὶ χόρτο. Τότες φάνηκε ἕνα ποδάρι.

Ὁ ζαπτιὲς κατατρομαγμένος φώναξε καὶ τοὺς ἄλλους· τράβηξαν τὸ γυιὸ τῆς γοητᾶς κατακόκκινον. Τὸν σακάτευαν στὸ ξύλο καὶ δεμένονε πιά τὸν βγάλαν στὸ δρόμο.

Ἡ κόνια Λευκὴ τᾶχασε· λίγο ἔλειψε μ' ὅλο τὸ καμπούρικὸ κορμί τῆς, νὰ τῆς πασκάσει. Μὰ σὰν εἶδε πιά τὸ γυιὸ τῆς τὸ Μιχαήλ, δαρμένο καὶ δεμένο νὰ τὸν τραβᾶνε ὅζω γιὰ τὸ κονάκι, δὲ βάσταξε.

Τοὺς φώναξε πάλι στὸ ντάμι καὶ τοὺς ἔδειξε τὸ γειτόνά τῆς στὸ παχνί· κι' ἀπὲ κολπιᾶστηκε.

Τὴν ἄλλη μέρα στὴν ἀγορὰ κατ' απ' τὸ Μπεζεστένι, κρέμονταν καὶ τὰ δυὸ παλληκάρια.

Οἱ Ῥωμιοὶ ἦταν καταφαρμακωμένοι.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη δυὸ μέρες δὲν ἔβγανε καθόλου τὸν Ἀγαμέμνονα απ' τὸ ντουλάπι· κεῖ ὕπνο, κεῖ φαί.

Σὰ χτύπαγε ἢ πόρτα γινόταν δόλακερη διαδικασία.

Ὁ Ἀγαμέμνονας κρυβόταν ἢ δισκάλια κρατώντας τὸ βιβλίο μὲ προσποιητὸ χαμόγελο θᾶνοιγε ὅλο ἀπόχτυπο.

Εἶχανε περάσει 5-6 μέρες απ' τὸ κρέμασμα τῶν δυὸ παλληκαριῶν.

Ὁ Ἀγαμέμνονας ξεθαρρεμένος ἄρχισε πάλι νὰ βολοδέρη μ' ἕνα σακκάκι. Σαββατόβραδο· νὰ κι' ἢ πολίτσια ζῶνει τὸ μαχαλά τῆς δασκάλας· μιὰ γειτόνισσα πρόφτασε καὶ τῆς μῆνυσε.

(*) Ζαπτιὲς = χοροφύλακας.

Ὁ γυιὸς τῆς στὴν κουζίνα δούλευε ἔξηνουιαστος.

— Ἀγαμέμνονα, στὸ ντουλάπι γοηγορα! φώναξ' ἢ δασκάλ' ἀλαφιασμένη. Κρῶς ἴδως τὴν περέχουσ' πῆρε τοὺς «Ἀθλίους» στὸ χέρι κι' ἔκανε σουλάτσο στὸ χαγιάτι.

Τὰ μηλλίγγια τῆς χτυποῦσαν· κι' αὐτὸ τὸν σούρειμο τοῦ μεταξωτοῦ

ἔφερε τὴ γραμματοσύνη τῆς γυναίκας, δὲν ἄφηνε νὰ μποῦν οἱ ἄλλοι. Μπήκε μόνος καθὼς βόηκε καὶ τὴν πόρτ' ἀνοιχτή.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη βλέποντάς τον θαρρεῦτηκε.

— Χὸς γκελτινίς (*) τοῦδωσε μιὰ καρέγλα νὰ καθήση.

Ὁ Κομσέρης ἔκανε πὼς δὲ κατάλαβε.

— Ἄντε σίσκο τσικάρ ὀγλάν· (**) τὴ χτύπησε χαϊδευτικὰ στὸν ὄμο.

Ἡ δασκάλα πιά εἶχε πάρει τὸ θάρρος· χαμογέλασε ὅπως πάντα.

Ἄν ἤξερε ὁ τοῦρκος ἑλληνικά θᾶβλεπε τὸ βιβλίο, κεῖ στὸ κεφάλαιο «καρδιά ὑπὸ πέτραν», πὼς ἦταν ἀνάποδα πιασμένο..

— Μπενί ὀγλούμ ἔλντου ἄντάντα, νὲ ἰστέορ· μπουρντά.

(***) Ὁ Τουρκαλᾶς δὲν τῆς ἔδωσ' ἀπάντηση. Φώναξε τοὺς ζαπτιέδες καὶ φέραν ἄνω κάτω τὸ σπίτι· μὰ τὸ χέρι λὲς τοῦ Θεοῦ ἦταν πάνου στὸ ντουλάπι καὶ δὲν τὸ σίμωσαν.

Ὁ Ἀγαμέμνονας ἀπὸ μέσα, κοντὰ στὴν τρύπα. Ἐτοιμος ἦταν νὰ πηδήξει στ' ἄλλο σπίτι. Ἐκρυβε καὶ τὴν ἀνάσα του.

Μὲ τὰ πολλὰ πιά ἢ πολίτσια ἀναγκάστηκε νὰ φύγει.

Ἡ δασκάλα νικήτρια τοὺς ξεπροβόδισε.

— Ὁγοῦρ ὀλά, (****) ψυδύρισε· κι' ἢ καρδιά τῆς πάλι ξανάπε: Στὰ κομ

(*) Χὸς γκελτινίς καλὼς ἤρθατε.

(**) Ἄντε σίσκο, τσικάρ ὀγλάν = μπρὸς, χοντρή, βγάλ' τὸ γιό.

(***) Ὁ γυιὸς μου πέθανε στὰ Ἄδαν· τί θέλει ἐδῶ.

(****) Ὁγοῦρ ὀλά = Στὸ καλό.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη βλέποντάς τον θαρρεῦτηκε

μάτια. Μὰ ὁ Ἀγαμέμνωνας δὲ βγῆκε ἴσαμε τὸ βράδυ ἀπ' τὴν κρυψώνα του. Ἐφαγε κεῖ μέσα μόνε σὰν ἦρτε ὁ ράφτης κι' ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα τὸν βγάλαν γιὰ ὕπνο.

Ἦταν σὰν κεκριμπάρι ἀπ' τὸν φόβο του.

— Πάει κι' αὐτό, ψιθύρισε ἡ δασκάλα, μπρὸς στὸν καθρέφτη τυλίγοντας τὰ κατσαρά της. Κι' ὁ μάστρο Πανάνης βγάζοντας τὸ γελέκο του ψιθύρισε: «Ἐχει ὁ Θεός, θὰ κρυώσῃ κι' αὐτό...».

Ὁ γυιὸς τῆς δασκάλας δυὸ μέρες δὲν ἔπιασε βελόνα· ὕστερα κρύωσε τὸ πρᾶμα, καθὼς εἶχε προφητέψει κι' ὁ ράφτης.

Καὶ ξανάρχισε πάλε τὸ μανίκι του.

Ἐνα βράδυ, ὁ μάστρο Πανάνης ἀργήσε νᾶρτη.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη ἦταν ὄλο ἀνησυχία· ὁ Ἀγαμέμνωνας στὴν ἀσφάλεια... Πηγαίνοντο στὸ χαγιάτι, ἔσιανε τὸν κότσο της, τραβοῦσε τὴ φούστα της, καὶ ξεσκόνιζε ἀπὸ μιὰ καρέλα· πότε πότε κυττοῦσε κι' ἀπ' τὸ παραθυράκι τῆς δεξωπορτας.

Κροῦς ἰδρῶς τὴν ἔλουζε.

— Τέτοια ὥρα, ποὺ αὐτὸς ἦταν ἀπ' τὸ σπῖτι στὸ μαγαζὶ κι' ἀπ' τὸ μαγαζὶ στὸ σπῖτι... Καὶ δόστου σὲ κάμαρες, στὴν κουζίνα, στὸ χαγιάτι.

Μὲ τὰ πολλὰ πιά, π' ἀπ' τὴ σκα-sίλα της γέννησε δέκα παιδιά, νά σου κι' ὁ μάστρο Πανάνης.

Ἡ δασκάλα ἀπ' τὴν πόρτα ἀκόμα τὸν ἀποπῆρε.

— Νοικοκυραῖοι ἄνθρωποι, καὶ τέτοια ὥρα, πρώτη φορὰ τῶδα... μουρμούρισε μὲ εἰρωνικὸ τόνο.

Ὁ μάστρο Πανάνης οὔτε καλησπέρα δὲν εἶπε.

Τράβηξε ἴσα στὸ καμαράκι κι' ὁ πίσω ἡ γυναίκα του σὰν καμίνι ἀπ' τὸ θυμὸ της.

Ὁ ράφτης ἔτρεμε λὲς ἀπ' τὴ χαρά του καὶ τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε. Ἄφησε τὸ ζεμπίλι στὸ τραπέζι καὶ πέταξε τὸ καπέλλο στὸ κρεββάτι. Ὑστερα ἔχωσε τὸ χέρι στὴν τσέπη τοῦ σακκακιοῦ κι' ἔβγαλε μιὰν ἐφημερίδα.

Τὸ μουντάκι του ἀνεβοκατέβαινε· τὰ μικρά του ματάκια, σὰν κουμπιά, σπινθηροβόλασαν.

Ἡ δασκάλα ἀμίλητη ἔβγαζε τὰ ψώνια ἀπ' τὸ ζεμπίλι.

— Ποῦν ὁ Ἀγαμέμνωνας; ρώτησε ὁ μάστρο Πανάνης, μὰ μὲ τόνο τώρα πολὺ διαφορετικὸ.

— Χμ, ἀφοῦ ἔρχεσαι τέτοια ὥρα, βοισκόμαστε σ' ἀσφάλεια;

Ὁ ἄντρας τῆς τὴν πλησίασε καὶ τὴ χτύπησε στὴν πλάτη.

— Ἄντε, Εὐρυδίκη, καὶ σοῦφερα τὸν πιὸ καλὸ μουζέ! Τῆς ἔδωσε νὰ διαβάσῃ τὴν «Ἀμάλθεια τῆς Σμύρνης»· κεῖ στὰ κεφαλαία γράμματα. Ἡ δασκάλα φόρεσε τὰ γυαλιά της. Τὸ κούτελό της ζάρωσε: ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ. ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ΤΟΥ «DIXON» ΑΠΟΒΙΒΑΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΓΗΜΑΤΩΝ. ΠΛΗΡΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΥΓΟΣΤΡΑΤΟΥΣ!

Τῶρλεπε καὶ δὲ τὸ πιστεῦε «ΠΛΗΡΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΥΓΟΣΤΡΑΤΟΥΣ».

Μέγας εἶσαι Κύριε... Μπρὲ Πανάνη, μίλα καλά νὰ τὸ πιστέψω!

— Ἀχ! Καμένη ὁ κόσμος τῶχει βούκινο κι' ἐσὺ κρυφὸ καμάρι... Δὲν ἀκοῦς ὅζω τί φασαρία γένεται!

— Μέγας εἶσαι Κύριε!... Ἡ δασκάλα σταυροκοπήθηκε.

Κι' ὁ Ἀγαμέμνωνας εἶν' ἀκόμα στὸ ντουλάπι!...

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη, σὰν τρελλή, ἔτρεξε νὰ τὸν ἀνοίξει.

— Ἄντε, μάνα, καὶ λιγοψύχησα! — φώναξ' ἀπὸ μέσα ὁ φυγόστρατος.

Τῆς μάνας του ἀπ' τὴ συγκίνηση μπεδεύαν τὰ χέρια· δὲ μπόραγε ν' ἀνοίξει.

Τὰ μάτια τοῦ μαστρο Πανάνη, ποὺ πλυνόταν στὸ νεροχύτη, εἶχαν βουρκώσει.

Ὁ ράφτης τράβηξε μὲ δύναμη τὸ σύρτη, τρεῖς μέρες ἀλάδωτο, καὶ βγῆκ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

— Γιὰ τελευταία φορὰ, γυιέμ, τοῦ φώναξ' ἡ δασκάλα κατακόκκινη· τὰ μαλλιά της πεσμένα ὡς τὴ μύτη.

Ὁ Ἀγαμέμνωνας ἀποξαρβώθηκε βλέποντας τοὺς δυὸ γέροντες σὲ κείνη τὴ στάση. Θὰ λευτερωνόταν; Θεὸς φυλάξοι!...

Μὰ οἱ φωνὲς ὅζω τοὺς ἔσβυσαν κάθε ἀμφιβολία.

Μιὰ γειτόνισσα ἦρτε νὰ τοὺς εὐ-κηθῇ. Δέκα ἡ ὥρα· εἶχε κι' αὐτὴ τὸν ἴδιο πόνο.

Ἡ δασκάλα ἔκανε ὅπως πρὶν νᾶρτη ὁ ἄντρας της. Ἀπ' τὴ μιὰ κάμαρα στὴν ἄλλη.

Τὸ ταβάνι τώρα ἀνέβαινε ψηλά,

πολὺ ψηλά· ἔτσι ποὺ νὰ νομίζῃ πὼς πᾶν' ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς ἦταν ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα.

— Ἐλα Παναγιά μου, νᾶταν θάμα ἄραγε;

Κατέβασε τὸ Λευτέρη καὶ τὸν φίλησε· κ' ὕστερα κι' ὁ Ἀγαμέμνωνας. Τὸν ἄπλωσαν στὸ κρεββάτι.

Ποῦ εἶχαν πιά ὄρεξη γιὰ φαί! Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη δὲν ἔκανε τὰ κατσαρά της τὸ βράδυ.

Ἐτρεξε στὸ διπλὰνὸ σπῖτι καὶ κεῖ τὰ ἴδια· τὴν ἄλλη θάβγαине ὁ ἄντρας της, ποὺ τὸν εἶχαν πιάσει μιὰ βολὰ καὶ τοὺς ἔφτυγε· ἡ γυναίκα του τοῦ-ραβε γαλάζιο πουκάμισο.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη ξενύχτησε.

Ὁ Ἀγαμέμνωνας σιδέρωνε τὴ φορεσιά, ποῦχε πρὶν δυὸ χρόνια ταμένη γιὰ τὴν αὐθιανή μέρα!

Ὁ ράφτης στὴν κουζίνα υαδοῦσε τὴ διὰνα τους.

Ζήτω, ζήτω ἡ λευτεριά, ζήτω κι' ὁ Λευτέρης... ὁ Ἀγαμέμνωνας τραγουδοῦσε ἀνθρωπινὰ πιά!

Ξαφνικὰ ὁ πασβάντης (*) χτύπησε γιὰ μεσάνυχτα.

Τί γλήγορα ξημέρωσε...

Ὁ Ἀγαμέμνωνας παρᾶτρε τὸ σιδέρωμα· σὰ νᾶθελε νὰ ρωτήσῃ τὴ μάνα του γιὰ τὸ μέτωπο ἢ γιὰ τὸ σκοτωμὸ τῶν στρατιωτῶν!

Πῆγε βιαστικὰ στὴν κουζίνα. Ἀπ' τὸ ράφι κατέβασε τὸ σκεπάρνι πάντ' ἀμίλητος.

Ὁ πατέρας του τὸν εἶδε καὶ παρᾶτρε τὸ πάστρεμα.

Τῆς δασκάλας ἡ μιλιὰ, λὲς κι' εἶχε κοπεῖ. Ὁ Ἀγαμέμνωνας πάντα ἀμίλητος ἄρχισε νὰ καρφώνει τὸ ντουλάπι. Κι' ἰδρῶνε, καὶ ξίδρωνε μὰ τῶρ' ἀνθρώπινα. Καὶ χωρὶς μιλιὰ.

Σὰν τέλειωσε, γύρισε κι' εἶδε τοὺς γέροντες.

Μοιάζαν σὰν πιὸ γερασμένοι, πιὸ μοναχικοί. Μὰ χαρούμενοι. Καὶ γέλασε δίχως τὸ ἡλίθιο κείνο γέλοιο του. Δὲν ἔμοιαζε πιά σὰν πρὶν.

Ἡ κυρὰ Εὐρυδίκη δὲ φώναζε ὅπως πάντα:

— Ἀγαμέμνονα, λὲς ἀπὸ πο-λύχρονη ἀρρώστεια, ἀθάρορευτα πῆγε ν' ἀνοίξῃ· μὰ δὲν ἦταν κανένας.

Ὁ ἀγέρας τὴν εἶχε σκουντήσει.

ΤΑΣΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Ἰούνης 1929

(*) Πασβάντης = νυχτοφύλακας.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΗΦΑΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙ

ΤΟΥ REINER-MARIA-RILKE

Τὸ κομμάτι ποὺ δίνουμε πᾶρα κάτω εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴ συλλογὴ διηγημάτων τοῦ Ρίλκε. Ἰστορίες τοῦ καλοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔργο τοῦ Ρίλκε χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ Θεοῦ, ποὺ κατ' αὐτὸν εἶναι μιὰ τάσις, ὅχι ἓνα ἀντικείμενο. Ποτε ὁ συγγραφεὺς δὲν ἠθέλησε νὰ καταλήξῃ κάπου, νὰ παραδεχθῇ πὼς τὸν ἦρθε ἐπιτέλους τὸν Θεό, ἀλλὰ τὸν ἀνεξήγητος διαρκῶς. Ζῇ σὲ μιὰ διαρκὴ ἐξέλιξη, σὲ μιὰ διαρκὴ ποδοδὸ. Στὰ ποιήματά του ὁ Θεὸς εἶναι ἄλλοτε «ἡ ἀσπρὴ σελίδα ὅπου ὅλα μποροῦν ἀκόμα νὰ γραφοῦν» καὶ ἄλλοτε εἶναι κρυμμένος στὰ ἐνδότερα τῆς ψυχῆς «ὅπως ἡ μελωδία ποὺ δὲν ἐπαίχθηκε ἀκόμα εἶναι κρυμμένη μὲ στίς χορδὲς τῆς λύρας». Μέσ' ἀπὸ τὴν διήγησιν ποὺ σκεπάζει τὸ Θεὸ τοῦ Ρίλκε διακρίνεται ἡ τεμπερότητα, εὐαισθησία, ἡ ἀγάπη τῶν φτωχῶν καὶ τῶν παιδιῶν, ἡ γλυκύτητα καὶ ἡ εὐεργεσία.

τύχη τῶφρε νὰ γίνουμε μάρτυρες, ὁ κ. καθηγητὴς κι' ἐγώ, τοῦ μικροῦ ἐπεισοδίου ποὺ διηγούμεαι: Στὸ μέρος ποὺ κάθουμαι, πηγαίνει κάπου κάπου κοντὰ στὸ δάσος ἓνας γέρονς ζητιάνος. Καὶ σήμερα ἐκεῖ ἦταν, πιὸ φτωχὸς καὶ πιὸ ἀθλιὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ· μὲ δυσκολία τὸν ξεχώριζες ἀπ' τὰ ξύλα τοῦ σκουλοφαγομένου· φράχτη, ὅπου ἀκούμπαιγε. Ἐτυχε ὅμως ἓνα μικρὸ κοριτσάκι νὰ τρεῖξ' αὐτὸν γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ μιὰ δεκάρα. Αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου ἐκπληκτικόν, μὰ ὁ τρόπος ποῦδωσε τὴ δεκάρα ἦταν περιέργως. Ἐκαμε μιὰ ἐλαφρὴ ὑπόκλιση, ἔδωσε βιαστικὰ τὴν ἐλεημοσύνη τῆς στο γέρον, σὰ νὰ μὴν ἦθελε νὰ τὴ δῇ κανεὶς, ξαναυποκλίθηκε καὶ χάθηκε. Ἀλλὰ οἱ δυὸ αὐτὲς μικρὲς ὑποκλίσεις κάνανε τοῦλάχιστον γι' αὐτοκράτορα. Αὐτὸ φαίνεται ἐξερῆθης ἐξαιρετικὰ τὸν κ. καθηγητὴ. Θέλησε νὰ πᾶ κατὰ τὸν ζητιάνο, μὲ τὸ σκοπὸ δίχως ἄλλο νὰ τὸν διώξῃ γιὰτὶ ἀνήκει στὴν ἐπιτροπὴ «πρὸς προστασίαν τῶν πτωχῶν» κι' εἶναι θανάσιμος ἐχθρὸς τῶν ζητιάνων. Τὸν ἐκράτησα.

— Μὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς τοὺς φροντίζουμε, μποροῦ μάλλιστα νὰ πῶ πὼς ἔχουν ὅτι χρειάζονται, εἶπε θυμωμένος. Ἄν ἐπιμένουν νὰ ζητιανεύουν στὸ δρόμο, αὐτὸ εἶναι... θῶρος.

— Ἀγαπητέ μου κύριε, εἶπα γιὰ νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀλλὰ αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ μὲ τραβάη κατὰ τὸ δάσος. Κύριε καθηγητά, ἐπέμεινα, πρέπει νὰ σᾶς διηγηθῶ μιὰ ἱστορία.

— Εἶναι τόσο βιαστικὸ; μὲ ρώτησε εἰρωνικά.

— Ναι, πολὺ βιαστικὸ ἀπήντησα. Πρὶν λησμονήσετε τί εἶδαμε.

Ὁ καθηγητὴς ὑπέθεσε πὼς θὰ τοῦ ξαναμιλοῦσα γιὰ τὸν καλὸ Θεό. Ἐγὼ τὸν ἐβεβαίωσα:

— Ὁχι, δὲν πρόκειται γιὰ τὸν καλὸ Θεό. Ὁ καλὸς Θεὸς δὲν ἔχει σχέση μ' αὐτό. Αὐτὸ εἶναι ἱστορικόν.

Ἦξερα πὼς μὲ τὰ λόγια αὐτὰ εἶχα κερδίσει. Ἀρκεῖ νὰ προσφέρῃ κανεὶς τὴ λέξη «ἱστορικόν» ὥστε νὰ καθιερῇ γιὰ νὰ τεντώσῃ αὐτὸς τ' αὐτιά του. Γιὰτὶ ἡ ἱστορία εἶναι κάτι, ποὺ ἐκτιμᾶται ἰδιαιτέρως, ποὺ ἀνιδύνο καὶ ποὺ μπορεῖ ἐξ ἄλλου νὰ χρησιμο-

ποιηθῇ καὶ γιὰ παιδαγωγικοὺς σκοποὺς. Εἶδα πὼς ὁ καθηγητὴς καθάριζε τὰ γυαλιά του, πᾶγμα ποῦθελε νὰ πῇ πὼς εἶχε τὸ νοῦ του στ' αὐτιά του, καὶ συνεπῶς πὼς ἔπρεπε νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπ' τὴν κατ' ἀλλήλη αὐτὴ στιγμὴ. Ἀρχισα.

— Ἡ ἱστορία αὐτὴ περνáει στὴ Φλωρεντία. Ὁ Λαυρέντιος Μένδικος, ποὺ τότε ἦταν πολὺ νέος καὶ δὲ βασίλευε ἀκόμα, εἶχε συνθέσει ἓνα ποίημα, τὸ: Trionfo di Bacco e Arianna, κι' ὅλοι οἱ κῆποι ἀντηχοῦσαν κιόλας ἀπ' αὐτό. Τότε ὑπῆρχαν ἀκόμα ποιήματα μὲ ζῶη. Ἀπὸ τὰ σωθικά τοῦ ποιητῆ ἀνεβαίνανε στὴ φωνὴν κι' ἀρμενίζαν ἐκεῖ μέσα, σὰν ἀσημένιες βάρκες, ἀφροβὰ, πηγαίνοντας στὸ ἀπειρο. Ὁ ποιητὴς ἀρχίζε ἓνα τραγοῦδι, κι' ὅσοι τὸ τραγοῦδαν τὸ τελειώνανε.

Στὸ Trionfo, ὅπως στὰ περσόνια ποιήματα τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τραγουδιῶταν ἡ ζῶη— ἡ ζῶη, αὐτὸ τὸ βιολί μὲ τίς φωτεινὲς κι' εὐχες χορδὲς πᾶνον στὸ σκοῦρο φόντο τοῦ αἵματος ποὺ βουίζει.

Οἱ ἄνιστοι στρόφιες ἀνεβαίνοντες μὲ μιὰ ζωηρότητα ποὺ σὲ μεθάει, μὰ κάθε φορὰ ποὺ φτάνουνε λαχανιασμένες ψηλά, ἀρχίζει μιὰ ἐπώδους, ἀπλή καὶ μικρὴ, ποὺ κατακυλάει, ἀπ' τὸ λιγγιδῶδες αὐτὸ ὕψος καὶ, τρομαγμένη ἀπ' τὴν ἄβυσσο, φαίνεται πὼς κλειεῖ τὰ μάτια.

Μπορεῖ νὰ υπάγῃ ἀμφιβολία πὼς ἐκεῖνοι ποὺ τραγοῦδαν αὐτὸ τὸ τραγοῦδι αἰσθανόντουσαν μιὰ βιασίνην, μιὰ ὀνύχη γὰ στήριξιν ὅλες τίς γιορτὲς πᾶνον σ' αὐτὴ τὴ θεότητα, στὸ μόνον βράχο ὅπου ἀΐζει τὸν κόπο νὰ χτίξῃ κανεὶς;

Μιὰ παρὰ ἀπ' τοὺς πλουσιώτερους αὐτοὺς νέους τῆς Φλωρεντίας εἶχανε συγκεντρωθεῖ, ὕστερα ἀπὸ νὰ γεύμα στὴν ταράτσα τοῦ Παλάτσο Στρότσι καὶ μιλάγαμε γιὰ τίς ἐορτὲς ποὺ θὰ γινόντουσαν μπροστὰ στὴν ἐκκλησίαν Σάντα Κρότσε. Λίγο παρᾶμερα, στὴ μέση ἀπὸ δυὸ κολώνες, βρισκόταν ὁ Πάλλα ντέλι Ἀλμπιτόνε, τὸν φίλο του Τομάζο, τὸν γλύπτη. Ἡ συζήτησή τους γινόταν ὁλοένα ζωηρότερη, ὅταν ὁ Τομάζο φώναξε βιαστικὰ:

— Δὲν τὸ κανεὶς αὐτό, βάξω στοίχημα πὼς δὲ· τὸ κανεὶς.

— Τί τρέχει; ρώτησε ὁ Γκαετάνο Στρότσι, καὶ πλησίασε μὲ κατὰ φίλους.

Ὁ Τομάζο ἐξήγησε:

— Ὁ Πάλλα θέλει νὰ γονατίσῃ μπροστὴν Βεατρίκη Ἀλτικέρη, τὴν υπερήφανη,

καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃ νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ φιλήσῃ τὴ σκονισμένη ἄκρη τῆς ρόμπας τῆς.

Ὅλοι σκάσανε στὰ γέλοια, κι' ὁ Λεονάρντο, τῆς οἰκογενείας Ρικάρντι παρετήρησε:

— Ὁ Πάλλα θὰ σκεφτῇ· ξέρεί πὼς κι' οἱ ωραιότερες γυναῖκες ἔχουνε γι' αὐτὸν ἓνα χαμόγελο ποὺ δὲν τὸ χάνουνε γιὰ τὸν καθένα.

Κι' ἓνας ἄλλος ἐπρόσθεσε:

— Ὑστερα ἡ Βεατρίκη εἶναι ἀκόμα τόσο νέα. Τὰ χεῖλια τῆς ἔχουν ἀκόμα μιὰ πολὺ παιδικὴ σταθερότητα καὶ δὲν χαμογελάνε. Γι' αὐτὸ φαίνεται τόσο περήφανη.

— Ὁχι, ἀπάντησε ὁ Πάλλα ντέλι Ἀλμπιτόνε, μὲ ὑπερβολικὴ βιαιότητα. Δὲν εἶν' αὐτὴν τῆς ποὺ τὴν κάνουνε περήφανη. Εἶναι περήφανη σὰν μιὰ πέτρα στὰ χέρια τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, σὰν ἓνα λουλούδι σὲ μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας, σὰν μιὰ ἀχτίνα ἡλίου ποὺ περνάει μὲς ἀπὸ διαμάντι.

Ὁ Γκαετάνο Στρότσι τὸν διέκοψε αὐστηρά:

— Καὶ σὺ Πάλλα, δὲν εἶσαι καὶ σὺ περήφανος; Μ' αὐτὰ ποὺ λὲς νομίζει κανεὶς πὼς θέλεις νὰ χωθῇς μὲς στοὺς ζητιάνους ποὺ τὴν ὥρα τοῦ ἔσπερινου περμύ-νουνε στὴν αὐλὴ τῆς Σαντίσσιμα Ἀννου-τσιάτα νὰ τοὺς ἐλεήσῃ μὲ τὸ πρόσωπό της γυρισμένο ἄλλοι, ἡ Βεατρίκη Ἀλτικέρη.

— Κι' αὐτὸ θὰ τὸ κάμω, φώναξε ὁ Πάλλα, ποῦ, μ' ἀναμμένα μάτια, ἀνοίξε δρόμο μὲς ἀπ' τοὺς φίλους του, προχώρησε κατὰ τὴν σκάλα καὶ χάθηκε.

Ὁ Τομάζο θέλησε νάτὸν πᾶρῃ ἀπὸ πίσω.

— Ἄς τονε, τοῦτε ὁ Στρότσι, πρέπει νὰ μείνῃ μόνος τὸν τόρα. Θὰ γίνῃ πιὸ λογικὸς.

Κι' οἱ νέοι σκορπιστήκανε στοὺς κήπους.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, σὰν κάθε μέρα, καμμιὰ εἰκοσαρία ζητιάνων καὶ ζητιάνες περιμεναν τὸν ἔσπερινὸ στὴν αὐλὴ τῆς Σαντίσσιμα Ἀννουτσιάτα. Ἡ Βεατρίκη, ποὺ τότε ἦξερε ὅλους μὲ τ' ὄνομα, καὶ ποὺ ἐπισκεπτότανε μάλιστα κάπου κάπου τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἀρρώστους, στὰ φτωχόσπια τῆς Πόρτα Σάν Νικόλο, συνείδησε νὰ διῇ στὸν καθέναν ἓνα μικρὸ ἀσημένιο νόμισμα. Σήμερα φαίνονταν πὼς θ' ἀγοῦσε· οἱ καμτάνες εἶχαν κιόλας καλέσει τοὺς πιστοὺς στὴν ἐκκλησίαν, καὶ λίγα λείψανα μόνον τοῦ ἴχου τοὺς κρημόντουσαν ἀκόμα ἀπ' τὰ καμπαναριά. Ἐνα κίνημα ἀνησυχίας ζωγραφίστηκε στὰ πρόσωπα τῶν φτωχῶν, ποὺ τὸ ἐπέτεινε ἡ παρουσία ἑνὸς ἀγνωστοῦ ζητιάνου, ποῦχε γλιστροῦ-ξαι κάτου ἀπ' τὴ σκοτεινὴ ἐξώπορτα. Ἐτοιμαζόντουσαν νὰ τὸν διώξουν, ὅταν ἓνα κορίτσι, ντυμένο μ' ἓνα μαῖο φάρμα, σὰν καλόγηρα, φάνηκε στὴν αὐλὴ καὶ, σταματώντας μὲ καλωσύνη, πῆγαине ἀπ' τὸν ἓνα στὸν ἄλλον, ἐνῶ μιὰ ἀπ' τίς ἀκολουθοῦσες τῆς κρατοῦσε ἓνα πονγίλι· ἔδινε ἀπὸ κεῖ μέσα στοὺς φτωχοὺς. Οἱ ζητιάνοι γονατίσανε, ἀρχίσαν τοὺς λυγμούς, καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ δοκίμασαν ν' ἀγγίξουνε μὲ τὰ ζωομένα τοὺς δάχτυλα τὴν οὐρὰ τῆς ρόμπας ἐκείνης ποὺ τοὺς ἔκανε ἐλεημοσύνη, καὶ φιλοῦσαν τὴν ἄκρη τῆς μὲ τὰ ὄντα τοὺς χεῖλια, ψελλίζοντας μιὰ εὐχὴ. Ἡ Βεατρίκη εἶχε περάσει μπροστὰ σὲ ὅλους· κανένας ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τῆς δὲν εἶχε μείνει χωρὶς ἐλεημοσύνη. Ἄξαφνα ὅμως, κάτου ἀπ' τὴν ἐξώπορτα, παρατήρησε μιὰ ἀγνωστὴ μορφή, ντυμένη μὲ κουρέλια καὶ φοβή-

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η ΠΕΝΤΑΡΑ ΤΟΥ ΖΕΡΑΡ ΝΤΕ ΝΕΡΒΑΛ

Είναι γνωστό το τραγικό τέλος του Γεράρδου ντε Νερβάλ, του συγγραφέως που έγραψε τις *Κόρες της Φωτιάς*, το *Ταξίδι στην Ανατολή*, τη *Συμβία*, του άρμονικού ποιητή που, πολύ πριν από τον Βερλαίν, καθιέρωσε το συνδυασμό της ποιήσεως και της μουσικής: ένα χειμωνιάτικο πρωί, τις 25 Ιανουαρίου 1855, τον ήδραν κρεμασμένο σ' ένα φανάρι της οδού Βιέιγ - Λαντέρν, που βρίσκεται κοντά στο Καί ντε Γκέρβ, στη θέση όπου τώρα είναι το θέατρο Σάρα Μπερνάρ. Μία περίεργη άκουαρέλλα του Ζυλ ντε Γκονκούρ μάς διεφύλαξε μία ανάμνηση του βρόμικου αυτού δρόμου του παλιού Παρισιού.

Θηκε. Ταράχτηκε. "Όλους τους άλλους φτωχούς τους είχε γνωρίσει από μικρή, κι' η έλεημοσύνη που τους έδινε της φαινόταν πολύ φυσικό πράγμα, όσο φυσικό της φαινόταν να βουτάει το χέρι της στα μαρμάρινα δοχεία με τον άγιασμό, που βρίσκονται στην είσοδο κάθε εκκλησίας. Ποτέ όμως ως τότε δεν είχε φανταστεί πως μπορούσε να υπάρχουν και ξένοι ζητιάνοι: πως μπορούσαν να νομίσουν πως είχαν το δικαίωμα να ζητάν έλεημοσύνη ενώ ήταν τελείως άγνωστοι; Δεν ήταν άναποδο να δίνης κανείς έλεημοσύνη σ' έναν άγνωστο; Κι' ενώ τα σκοτεινά αυτά συναισθήματα την κρατούσαν συλλογισμένη, η νέα πέρασε πλάι στον καινούργιο ζητιάνο, σαν να μην τον είχε παρατηρήσει και μπήκε καμαρωτή και δροσάτη στην εκκλησία. Όταν όμως ήρθε η ώρα να προσευχηθεί δεν μπόρεσε να θυμηθεί καμμία προσευχή. Την κατέλαβε ένας φόβος, μήπως ξαναϊδή στην έξοδο, κοντά στην πόρτα, τον φτωχό χωρίς να χυί κάμει αυτή τίποτα για να μαλακώσει τη φτώχεια τους τώρα που κόντευε η νύχτα, που κάνει τη φτώχεια πιο φοβερή και πιο θλιβερή ακόμα. Η Βεατρίκη έκαμε νόημα στην ακόλουθό της, πούχε τα χρήματα και πήγε στην είσοδο. Η πόρτα είχε αδειάσει εν τω μεταξύ αλλά ο ξένος ήταν πάντα κει, στηριγμένος σε μία κολώνα και φαινόταν πως άκουγε προσεχτικά τον ψαλμό που βγαίνει απ' την εκκλησία σαν απ' τον ουρανό.

Το πρόσωπό του ήταν τελείως σχεδόν σκεπασμένο, όπως γίνεται συχνά στους λεπρούς, που δεν ξεσκεπάζουν τις άπαισιες πληγές τους παρά μόνο όταν είναι κανείς ορθός κοντά τους και ξέρουν πως η συμπίνοια κι' η αηδία θα τους βοηθήσουν. Η Βεατρίκη δίστασε. Βαστούσε η ίδια, στα χέρια της, το μικρό πουγγί κι' έβλεπε πως δεν είχε μέσα παρά πολύ λίγα νομίσματα. Πήρε όμως μία γρήγορη, απόφαση, προχώρησε κατά το ζητιάνο και με άρεβανη, τραγουδιστή λίγο φωνή, είπε, χωρίς να σηκώσει τα μάτια της απ' τα χέρια της: — Δέ θέλω να σάς προσβάλλω, κύριε...

Μου φαίνεται πως κάτι σάς χρωστώ. Ο πατέρας σας, νομίζω, έφτιασε στο σπίτι μας, εκείνα τα ωραία σιδερένια κάγκελα, ξέρετε, που στολίζουν τη σκάλα μας. Αργότερα, μία μέρα, ήρθε, στην κάμαρα... όπου συνειθίζε να εργάζεται... αυτό το πουγγί... νομίζω πως τόχασε... βέβαια.

Μα το αδέξιο ψέμμα, που ξέφυγε απ' τα χείλια της, την έσπρωξε να γονατίσει μπροστά στον ξένον. Άφισε το πουγγί στα χέρια του, που άκρυβε το πανωφόρι, και ψιθύρισε:

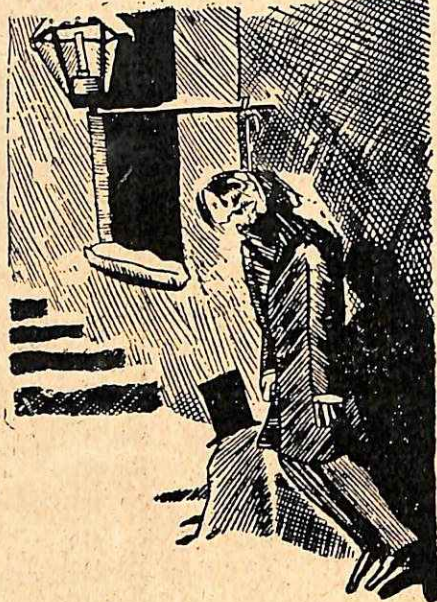
— Συγχωρήστε με...

Η Βεατρίκη είδε πως ο ζητιάνος έτρεμε. "Υστερα έφυγε βιαστικά.

— Η ιστορία μου τελείωσε. Ο ευγενέστατος Πάλλας ντελ' Αλμπίτσι κράτησε τα κουρέλια του. Μοίρασε όλην του την περιουσία και τριγύρισε τη χώρα φτωχός και ξεπόλητος. Λένε πως αργότερα καθύσε στο περίχωρο του Σουμπιάζο.

— Τι καιροί, τι καιροί! είπε ο καθηγητής. Και γιατί όλ' αυτά; Θα γινόταν ένας έγκυλος κι' αυτό το περιστατικό τον έκαμε αλήτη, μανιακό. Κανείς βέβαια δε μιλάει σήμερα γι' αυτόν.

— Πώς, απάντησα με τρόπο, τόνομά του αναφέρεται κάποιον κάποιον στις καθολικές εκκλησίες, γιατί άγιασε.

Ο Ζεράρ ντε Νερβάλ κρεμασμένος

«Ο Γεράρδος δεν ήταν τελείως άπνευστος, έλεγε ο καλός Θεός, την επομένη του δράματος, σ' ένα φίλο του, που γνώριζε επίσης τον ποιητή. Είχε πρώτα - πρώτα το ταμείο του Γαλλικού Θεάτρου, όπου ο Άρσεν Ουσέ του είχε ανοίξει πίστωση, εξ αιτίας του *Αδον Ιάφεθ της Αρμενίας* του

Σκαρών, που είχε αναλάβει να συγχρονίση. Πολλές έφημερίδες τον είχαν συνεργάτη, ο «Artiste», η «Illustration» μεταξύ άλλων. Τέλος οι στενοί του φίλοι ήταν έτοιμοι, το ήξερε, να του δώσουν ό,τι ήθελε».

Άλλο ο Μερύ, που είχε προδ'όλιγον συνεργασθεί με τον Γεράρδο ντε Νερβάλ, σ' ένα δράμα, το Imagier de Harlein, που έπαιζε στο Πόρτ - Σαιν - Μαρτέν, ο Μερύ δεν ήταν αυτής της γνώμης. Είχε την ιδέα πως ο Γεράρδος ντε Νερβάλ είχε αυτοκτονήσει, έπειδή είχε βαρεθεί τη ζωή του την τόσο φτωχή και τόσο άσταθη. Η φαινομενική ζωηρότης του ποιητού ήταν άπατηλη. Οι λέξεις του, οι πράξεις του, τα λαϊκά τραγούδια που του άρεσε να τραγουδάει και που το ενδιαφέρον του ως λαογράφου, τον έκανε να τα συλλέγει

σε κάθε του ταξίδι, έδειχναν χαρακτήρα μοέμ, ανθρώπου που είχε πάρει απόφαση τις μεταβολές της τύχης. Άλλά, παρ' όλα αυτά, κάποιο μυστήριο τον τριγύριζε. Ήξεραν πως είχε λίγον καιρό που καθότανε στο Σαιν - Ζερμαίν, και πήγαινε καθημερινώς στο Παρίσι, όπου περνούσε συχνά τη νύχτα στο ξενοδοχείο — και κάπου — όταν ο καιρός επέτρεπε τις νυκτοβατικές αυτές ιδιορρυθμίες. Μα αυτό ήταν όλο. Κανείς από τους γνωστούς του ποιητή δεν είχε ιδεί το σπίτι του. Το έγκρυβε τάχα από υπερρηφάνεια και ντροπή;

Αυτό πίστευε ο Μερύ. Και ένα περιστατικό που διηγήθηκε στον Φιλιμπέρ Οντεμπράν τον δικαιολογεί. Δυό μέρες πριν από το τραγικό του τέλος, ο Γεράρδος ντε Νερβάλ είχε χτυπήσει την πόρτα του Μερύ στην οδόν Λα-μαρτίνου. Άλλά αυτός έλειπε. Άλλα αυτός, έβγαλε από την τσέπη του μία πεντάρα, έχάρωσε ένα σταυρό, και την έδωσε στον υπηρέτη του Μερύ. «Όταν επιστρέψω ο κύριός σας, του είπε, να του δώσετε εκ μέρους μου. Ο Μερύ, χωρίς να δώσει προσοχή σ' αυτήν την πράξη του Γεράρδου στον υπηρέτη, έδωσε την πεντάρα στον αυτοκτονία του. Όταν όμως έμαθε την αυτοκτονία του, θυμήθηκε αυτό το του συνεργάτου του, θυμήθηκε έπεισόδιο. Στο βάθος ενός σινταριού βρέθηκε η χαλκινή πεντάρα, που απ' τη στιγμή εκείνη είχε γίνει φιλολογικό κειμήλιο.

Ο ΜΑΓΚΑΣ ΤΟΥ YORKSHIRE
ΕΝΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠ ΣΝΟΥΥΝΤΕΝ

ν θέλετε να γνωρίσετε τον άνθρωπο, άκούστε τον. Δεν υπάρχει όμολογία που να μοιάζει με τη δική του. Καμμία τέχνη, εκτός που και που κανένας έξυπνος λόγος. Καμμία φροντίς για την ομαλότητα της περιόδου και την άρμονία της φράσεως. Οι λόγοι του κ. Σνόουντεν είναι γυμνοί και ωμοί. Ο λόγος γι' αυτόν δεν διακρίνεται από την πράξη. Κάθε φορά που μιλεί λύνει ένα πρόβλημα, καθορίζει μία κατάσταση. Τα δεύτερα λόγια δεν αναίρουν ποτέ τα πρώτα.

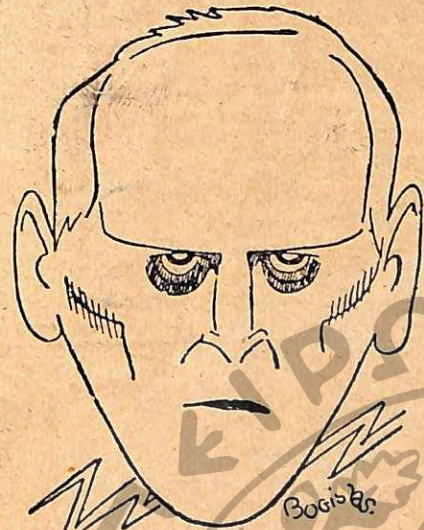
Ο κ. Φίλιπ Σνόουντεν χαρακτηρίζεται ιδίως από το μικρό ζωηρό και σκοτεινό μάτι του, που στολίζεται από ένα καμπυλωτό φρύδι που γυρίζει προς τα επάνω, περιέρχο πάντα, ποτέ όμως έκπληκτο.

Κανένα μειδίαμα δεν διαστέλλει το άνησυχο αυτό πρόσωπο, όπου ο πυρετός της επιθυμίας έσκαψε τα μάγουλα και ξεθώριασε τα χείλη.

Επί επτά έτη ήταν υπαλληλίσκος στο Σίβιλ Σέρβις. Ένα τυχαίο περιστατικό διέκοψε ένα ακίνδυνο και άδοξο στάδιο και τον έριξε στην πάλη των τάξεων. Μία δραστηριότητα, που δεν έλαττώθηκε από την ηλικία — ο κ. Σνόουντεν έγεννήθη το 1864 — τον προώριζε ειδικώτερα για τις μεγάλες προσληψιστικές επιχειρήσεις. Έγινε προπαγανδιστής του σοσιαλιστικού κόμματος και από τα πρώτα του δήματα συνήνησε τον Ράμσεϋ Μάκ Δόναλντ και τη γυναίκα του. Αυτές ήσαν οι αρχές μιας ομάδος που διατηρείται ακόμη, παρ' όλον τον ανταγωνισμό των χαρακτήρων και τη διαφορά των μεθόδων. Η ταυτότης των αντιλήψεων ήταν αρκετά δυνατή ώστε να αντισταθί στις δοκιμασίες και στις κομματικές αντιζηλίες. Έδω, ο Ράμσεϋ Μάκ Δόναλντ, μετριοφρων, ψηλός, δυνατός, προσεκτικός, εκεί, ο Σνόουντεν, στεγνός και σκληρός, πολεμικός, απόλυτως βέβαιος για ό,τι κάνει. Άλλά πάντοτε υπήρχε ο δεύτερος παρών του κόμματος. Οι κακές γλώσσες βεβαιούν πως δεν έσυγχώρεσε ποτέ τον αρχηγό του.

Γιατί ο κ. Σνόουντεν είναι ένας από τους σπανίους εκείνους άνδρας στους

οποίους η τύχη δεν είχε καμμία επίδραση. Είναι εκ φύσεως πολιτικός, αλλά, αν μου επιτραπεί ή έκφρασις, πολιτικός σταματισμένος. Τίποτε δεν τον έκαμε να προσδεύση. Μία αϊφνιδια άνοδος τον καιρό όπου τόσο άλλοι διατηρούν τις ελπίδες τους, γεγονότα εξαιρετικής σημασίας, αν ληφθούν υπ' όψιν οι καταστροφές τους, έχω μέλλον γεμάτο σκοτεινά σημεία, έπανειλημμένες συνομωσίες, άθεστα μίσση, άκρόεστες φιλοδοξίες, ο έχθρος επί τας πύλας, το δημόσιο ταμείο εξητλημένο, ο στρατιώτης που στρατοπεδεύει στη γειτονική χώρα, οι φυλακές γεμάτες ήττημένους

Φίλιπ Σνόουντεν

των έμφυλων αγώνων, το πένθος στις ψυχές, ή άνησυχία στα πνεύματα, από όλες αυτές τις αιτίες που διεγείρουν τη διάνοια και δεκαπλασιάζουν τις δυνάμεις της καρδιάς, καμμία δεν ανύψωσε τη δική του. Ο άνθρωπος αυτός που κινείται με μία ζωηρότητα άμειωτη εκπλήττει δεν μπορεί κανείς να καταλάβει άμείως ποιο ελατήριο τον κινεί, αν όμως τον παρατηρήσει προσεκτικά θα ιδί ότι κυρίως άναπαί την έξουσία.

Αν βλες του οι πράξεις, όλα όσα έγραψε, άναχθούν σ' αυτό, βλέπει κανείς ότι όλα εξαρτώνται από τη φιλοδοξία του. Το μίσος του έναντίον της Γαλλίας, κατά τον μεγάλο πόλεμο και μετά απ' αυτόν

έκολάκευε τους έργατικούς, ή στάσις του στη Χάγη έκολάκευε τη βρετανική υπερηφάνεια. Από όταν άνεμίχθη με την πολιτικήν έχρησιμοποίησε χίλιους δυό τρόπους για να φθάση στην έξουσία και να τη διατηρήση.

Όπως και ο Ράμσεϋ Μάκ Δόναλντ, έτσι και αυτός διεμαρτυρήθη το 1914 έναντίον της κηρύξεως πολέμου. Έπως και εκείνος, έτσι και αυτός ήθελε την ειρήνη το 1917.

Σε ένα από τα έμβριθά του συγγράμματα επί της άγγλικής πολιτικής, ο Ζάκ Μπαρντό διηγείται με ποιόν τρόπο ο κ. Σνόουντεν επενέβη σε μία συνεδρίαση του έργατικού κόμματος, που έπρόκειτο να λάβη αποφάσεις για τη συμμετοχή του στην συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης.

«Οι άντιπρόσωποι της μειοψηφίας που θα μεταδούν στη Στοκχόλμη, φώναξε ο Σνόουντεν, δεν πρέπει να φιμωθούν από τους αντιπροσώπους της πλειοψηφίας. Θα πάμε εκεί να πούμε πως αρκετά βάστηξε το μακελλείο. Θα πάμε να πούμε πως τον πόλεμο δεν τον έκαμαν οι λαοί, αλλά οι κυβερνήσεις. Θα πάμε να πούμε πως δεν πρόκειται περι υποθέσεως που ενδιαφέρει τους συμμάχους, αλλά που άφορά τους λαούς!». Στις 20 Μαρτίου 1923, σ' ένα λόγο του στο άγγλικό καινοδόλιο διέπιστωση «την άποτυχία του καπιταλιστικού συστήματος εις την προσπάθειά του να χρησιμοποιήση και να οργανώση καταλήλως τα φυσικά πλούτη και τας παραγωγικάς δυνάμεις...»

Αί μέθοδοι του κ. Σνόουντεν έμειναν άμετάβλητοι. Οι Γάλλοι άντιπρόσωποι στη Χάγη το διέπιστωση. Οι σκοποί όμως άλλαξαν. Τώρα δεν πρόκειται να ένσπειρη τον πανικό στους καπιταλιστές, πρέπει να υποστηρίξη την έργατική κυβερνήση, να άποκτήση την έμπιστοσύνη των έμπόρων του Σίτυ, να άπομακρύνη από το πνεύμα τους το φάσμα της εθνικοποιήσεως της βιομηχανίας.

Παρ' όλην την άντιπάθειά, που ο κ. Ράμσεϋ Μάκ Δόναλντ αισθάνεται για τον Σνόουντεν, του ένεπιστεύθη το σπουδαιότερο χαρτοφυλάκιο. Και η εκλογή του δεν ήταν άσχημη άφου το Σίτυ κατεκτήθη από την οικονομική του ικανότητα και συγχρόνως οι σοσιαλισταί όλων των εθνών επήνεσαν την αδιάλλαξία του.

GEORGES SUAREZ

VELJKO PETROVITCH

ΕΝΑ ΧΩΡΑΤΟ

Ο Βέλγος Πέτροβιτς, ποιητής και πεζογράφος μεγάλης άξιας κατώρθωσε, στα ποιήματά του, πούγραψε στα τελευταία χρόνια πριν απ' το μεγάλο πόλεμο, να εκφράσει όλη τη μαχητικότητα και τον πατριωτισμό που χαρακτηρίζει τη φυλή του που, όταν την ξύπνησε η σκληρή πραγματικότητα της ζωής, κατάλαβε επιτέλους την ανάγκη μιας άμεσης ανανέωσης. Μετά τον πόλεμο άφιερώθηκε ιδίως στη δημοσίευση μυθιστορημάτων σπανίας παρατηρητικότητας και ρεαλιστικών λεπτομερειών.

ίμωνε ή νύχτα. Στους πάγκους του μοναστηριού, γύρω απ' το τραπέζι, καθόντουσαν κουρασμένοι από ολόκληρης μέρας κυνήγι και τρώγανε σάν πεινασμένοι λύκοι. Ήσαντε καμιά εικοσαριά.

Είχανε ψήσει στη σούβλα κατιγαλλοπούλες, δυο γουρουνόπουλά κι είχαν περάσει πουλιά κάθε μιά. Σε δυο μεγάλα καζάνια των δέκα οκάδων, είχαν ψήσει κοιόπουλα κι είχαν φτιάξει γλυκά.

Ο ήγούμενος του μοναστηριού ήταν ένας άντρας ως σαράντα χρόνων με μαύρα αραία γένεια, που άφηναν να φαίνονται τα όγκρά του μάγουλα. Τα μάτια του ήταν γαλανά, λίγο πεταχτά, τα χείλια του λεπτά και σφιχτά. Δέ χαιρότανε τόσο το κρασί, όσο το θόρυβο και το θέαμα της ζωηρότητας των άλλων. Γι' αυτό φοβότανε μην τύχει και μελαγχολήσουνε ή μην αρχίσουνε να μιλάνε για πολιτικά ή για πατριωτικά κι ήξερε πως αυτές οι κουβέντες είναι σωστές μπόμπες, και στίς στενωπότερες παρές ακόμα. Γι' αυτό έκαμε νόημα στο διάκο κι είπε και του δασοφύλακα νάρθη. Κι' ενώ ο διάκος άρχισε να τραγουδάει τραγούδια κάπως πεταχτά, ο δασοφύλακας βγήκε έξω για να τοιμάση μια έκπληξη.

Σε μια όρα ένας γέρος χωριάτης μπήκε στην αίθουσα. Πήγε πρώτα -πρώτα στον ήγούμενο και του φίλησε το χέρι. Ύστερα τον βάλανε να καθίση κοντά στο διάκο, και του φέραν ένα σταμνί κρασί κι' ένα ποτήρι ψωμί και ψητό. Πολλοί απ' την παρέα δεν το γνώρισαν. Μά οι γνωστοί, ο γιατρός, ο συμβολαιογράφος κι' ο Στάτντοχαρ σάν τον είδαν άρχισαν τα γέλια.

— Βρε σύ 'σαι Γκάβρο; Καλή όρεξη Γκάβρο. Γιόμα είναι για δειπνο;
— Δόξα νά'χι ο θεός και το μοναστήρι του για γιόμα μου φαίνεται! στην υγειά σας αφεντάδες! είπε με τρεμάμενη φωνή ο γέρος, σκουπίζοντας το στόμα του με το χέρι του.

Οί γνωστοί τον κοροϊδεύανε μ' ένα νεός Κροάτης, που βρισκότανε μαζί με τους κυνηγούς, δεν παρακαταλάβαινε όλες αυτές τις κοροϊδίες.

— Α, δεν τον ξέρεις τον μπάρμπα! Das ist ein Typus sag' ich Ihnen! Είν' ο γουρουνοβοσκός του μοναστηριού. Κάτσε να μ'ας π'η την έρωτική του ιστορία και θά πεθάνης στα γέλια. Είναι το μόνο έπεισόδιο της ζωής του και το μόνο νόμμερο πού'χει το ρεπερτόριο του μοναστηριού. Νά δ'ης τί άστείος είναι που κάθε φορά τα λέει όλα ίδια. Τα ξέρουμε όλοι απ' όξω! μά πάλι δεν μπορούμε να μη γελάσουμε...

— Η Σόικα σου Γκάβρο σουδωσε φαίνεται χοιρομέρι για το βράδυ, τον κοροϊδεψε ο γιατρός.

— Έλα μπάρμπα - Γκάβρο, το'πτε ένας πώς παντρεύτηκες; Το ξεχάσαμε από τότε πού'χεις να μ'ας το π'ης.

Ο διάκος το'δινε θάρρος, ενώ με τον άγκωνα σκουντούσε τους πλαϊνούς του κι' έβανε και το χέρι του μπροστά στο στόμα για να μη γελάση.

Ο γέρος ήπιε ακόμα δυο ποτήρια κρασί, κοκκίνησε κι' άρχισε:

— Κι' εγώ είμαι απ' αυτό το μοναστήρι. Έκεί γεννήθηκα, σ' ένα μετόχι του, εκεί 'ναι θαμμένοι οί γονιοί μου, εκεί

μεγάλωσα, εκεί έζησα, εκεί γέγρασα, εκεί θά πεθάνω, αν θέλ'η ο Θεός σε λίγες μέρες και το μοναστήρι δέ θ' άρνηθ'η να μ'ας θάψη, έμένα και τη γρηά μου. Γρήγορα έμεινα χωρίς γονιούς, και τότε ο μακαρίτης ο ήγούμενος ο Σάβα μούπε:

«παιδί μου, από τώρα ο Άγιος Στέφανος θ'άν ο πατέρας σου κι' ή μάνα σου. Θέλεις να γίνης φάρδος, περβολάσης, ή θέλεις καλύτερα να φυλάς τα γουρούνια; Διάλεξε...». Τα γουρούνια θά φυλάω, έξ αιτίας που βόσκουνε, γιατί άγάπαγα τη Σόικα, πού'ναι τώρα γρηά μου, μά τότε έβροσχε χήνες στο λειβάδι... Ξέρετε, ήταν πολύ όμορφη, ίδια με μένα στα χρόνια, δεκατεσσάρων χρόνων. Κι' εκείνη είχε άναθρεφτεί στο μοναστήρι. Μά πολύ έρωγαιτική και πολύ σοβαρή. Κι' εγώ ήμουνα τότε παλλικάρη! Τί θάμα έκαμε ο Θεός! Κι' εκείνη, θά δεχτή ή όχι, σάν θά της φέρω φράουλες κι' ώριμα μήλα; Κι' εκείνο που με τραβάει σ' αυτήν είναι πώς με μαλώνει, με στραβοκυντάει, μου στρίβει την πλάτη και σηκώνει τους ώμους της. Μά σ' ένα χρόνο τη φέρνουνε στην κουζίνα του μοναστηριού για να βοηθήμ... Κι' εγώ ο κακομοιρός με τά γουρούνια. Δεν το χώνευα. Όταν έβρισκα καιρό έτρεχα σ' αυτήν, κι' εκείνη όλο και μαλακώτερη... Είπε, δεν πειράζει πού'σαι γουρουνοβοσκός! είπε, κι' εγώ δεν είμαι δεσποινίς, ούτε κι' όμορφη κι' εγώ έφερνα ό,τι έβρισκα κι' ό,τι έπιανα στο κυνήγι: περδικες και γαρίδες και μελόπηττες, ίσαμε που ο παπά - Κυριάκος με τσάκωσε και με βάρεσε μ' ένα μπαστούνι.

— Κύνταξε μη σέ ξανατσάκωσω Κι' έτσι δέ μπόρ'ηγα πιά να την δώ τη Σόικα μου. Δέ βάσταξα και μια και δυο στόν ήγούμενο: το και τό, και φχαριστώ για το ψωμί που μου δίνει το μοναστήρι, δέ βαστάω και να μ' άφισή, να φύγω να πάω όπου-όπου, στη στρατόνα ή στη φάρμικα... Με παρατήρησε, κι' ύστερα μαλακά, σάν πατέρας, με ξεολογάει... Ο ήγούμενος ο Σάβα γέλασε, ήταν καλός άνθρωπος, είχε σκάσει στα γέλια, και τότε φώναξε τον παπά - Κυριάκο. Μιλάνε σιγά, κι' ύστερα φωνάζουν τη Σόικα. Μ'ας βάνει να σταθούμε μπροστά του, αυτήν και μένα, και μ'ας κυττάει χωρίς να μιλήση ή καρδιά μας βάραγε δυνατά. Κι'

Ένας γέρος χωριάτης μπήκε στην αίθουσα

άξαφνα ο παπά - Κυριάκος μίλησε της Σόικας και της είπε:

— Νά, Σόικα, αυτός που θέλει να σε πάρη! λέει πως σ' αγαπάει, ο ήγούμενος συμφωνάει, κι' εγώ το ίδιο. Τί λές;

— Εγώ φοβόμουνα κι' αυτή κάνει άπότομα:

— Δέ θέλω, δεν του κάνω.
Σά να πάτησα σ' άναμμένα κάρβουνα! εκείνη είναι όχρη και τρέμει σάν το καλάμι, κι' ή καρδιά μου φουσκώνει, και σκέφτομαι πως ντρέπεται και τη σκουντάω με τόν άγκωνα:

— Τρελλάθηκες; ποιά κάνει τότε σ' ένα γουρουνοβοσκό; Δέσποτα — είπα — κοντέσου να μου δίνανε δέ θά την ήθελα, μόνο τη Σόικα θέλω.

Ο παπά - Κυριάκος σηκώθηκε και περπάταγε συλλογισμένος, ύστερα σταμάτησε κοντά της, σούφρωσε τα φρύδια του και της φώναξε μ' όλη του τη δύναμη:

— Τη γνώμη σου σου ζήτησαν; Ο ήγούμενος έδωκε την εύλογία του. Σε τρεις βδομάδες θά παντρευτήτε.

Κανένας δεν είναι πιά εύτυχισμένος από μένα και τα γουρούνια του μοναστηριού μου φαίνονται όμορφώτερα κι' άλαφρότερα από καναρίνια. Μά ή Σόικα δέ σηκώνει τα μάτια της. Κεντάει, έτοιμάζει τα προικιά της, μά σωπαίνει. Άν τη ρωτήσω γιατί σωπαίνει, άρχίζει να τρέμη σάν τα φύλλα της λεύκας, κουνάει το κεφάλι της, λέει πως δεν είν' αλήθεια, λέει πως μ' αγαπάει, μου ρίχνει μια ματιά, βάνει τα κλάμματα και φεύγει τρεχάλα... Κι' ή καρδιά μου λιώνει σάν τη ζάχαρη στη φωτιά. Είμαι είχαριστημένος κι' έχω όρεξη να κλάψω... Άχ, αφεντάδες μου, μια φορά είν' ο άνθρωπος νέος, μια φορά αγαπάει έτσι... Όταν παντρευτήκαμε ήταν κι' ο μακαρίτης ο ήγούμενος, κι' ο παπά - Κυριάκος μ'ας βλόγησε, κ' ήταν όμορφα.

— Άχ αφεντάδες μου, λέω σε κάθε χριστιανό, ο Θεός να τόν φυλή! απ' ό,τι τραβήξα. Στο τέλος, έφτασε το βράδυ. Είχαν κιόλας άρχισή, έξερε τις χωριάτικες συνήθειες, να τραγουδάνε, να φωνάζουνε, να φουσάνε καρμπούζες κι' έτσι μ'ας σπρώξανε μπροστά τους, και τους δυο μας, που δεν ξέραμε τί μ'ας γινότανε, και μ'ας κλείσανε στη χαμοκέλλα... Ξέρω μόνο πως τ' αυτιά μου βούζανε! δεν άκουγα το θόρυβο κι' όταν κατάλαβα πως ήτανε χωρίς στεφάνι, ξεκούμπωτη, όρθη κοντά στην ψάθα και μου γύριζε την πλάτη, ή καρδιά μου πήγε να σκάση. Ήθελα κάτι να πώ, μά τα δόντια μου τρίζανε... Πάω κοντά της σιγά - σιγά και την άγκαλιάζω:

— Σόικα, τώρα είσαι δική μου. Εκείνη άλαφιάζεται και τραβιέται.

— Άσε με! Δέ θέλω.

— Είσαι δική μου για πάντα.

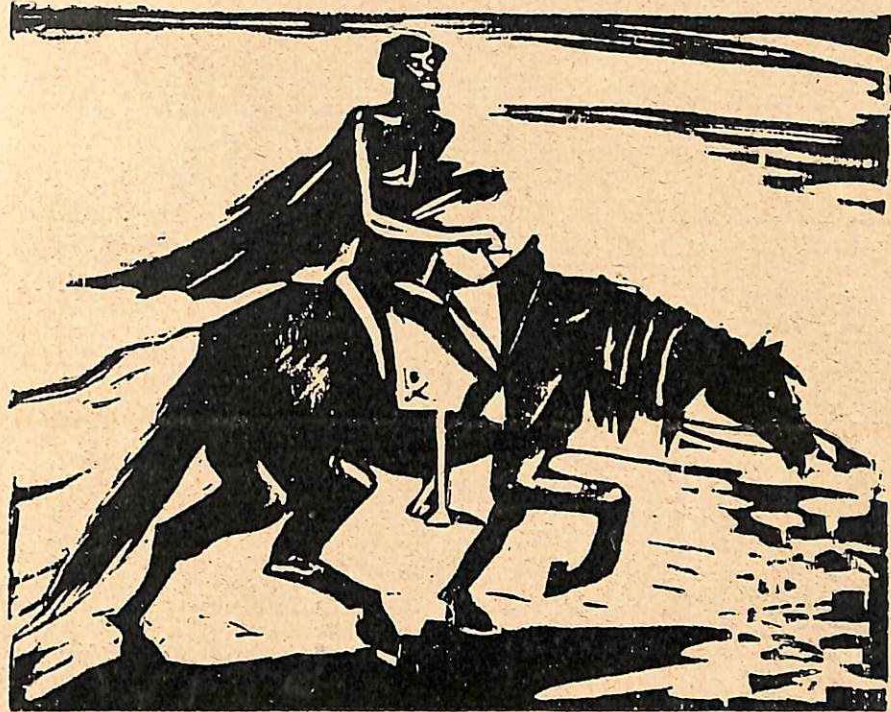
— Μη μ' άγγίζεις, σε παρακαλώ! είπε κι' έκλαιγε.

Κι' εγώ, γέλασα από εύτυχία που με φεβότανε μένα, τόν άντρα.

— Μη φοβάσαι Σόικα μου, ψυχή μου, της είπα γλυκά, πάω σε μια σκοτεινή γωνιά, θά σου γυρίσω την πλάτη, θά γδυθής, καρδιά μου, της λέω και ξεπλώσου.

— Δέ θέλω, δέ θέλω! Φύγε! μου ξανάπε μ' άναφυλλήτα, κι' όλο και πιά λυπημένη. Κι' εγώ λυπόμουνα πού'βλεπα τέτοια παρθενική ντροπή. Κάτι έβαλα στο νού μου.

— Γιατί να φύγω, ψυχή μου; άφου είμαι άντρας σου και σύ γυναίκα μου;

Μά να τον και κατέβαινε στους κάμπους καβαλλάρης (Εικονογράφηση Γ. Οικονομίδη)

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ποιός έχει πέτρινη καρδιά θέλω να μη ραΐση να πώ τραγουδι χλιβερό και παραπονεμένο μηδ' από χήρες τ' άκουσα, μηδ' από παντρεμένες, του Χάρου ή μάνα τώλεγε, τώσουρνε μοιρολόγι: Πού'χουν παιδιά άς τα κούψουνε κι' αδέρφια άς τα φυλάνε, γυναίκες των καλών άντρών να κούψουνε τους άντρες Γιατ' έχω γνιό κυνηγητή, γιατ' έχω γνιό κουρσάρο: ούλο τις νύχτες περπατεί και τις αυγές κουρσέβει, κι' όπόβρη τρέις παίρνει τους δυο, κι' όπόβρη δυο τόν ένα, κι' όπόβρη ένα μοναχό, κι' εκείνον ξεκληρίζει. Μά να τόν και κατέβαινε στους κάμπους καβαλλάρης μαύρος ήταν, μαύρα φορεί, μαύρο και τάλογό του Σέρνει στιλέτα δίκοπα σπαθιά ξεγυμνωμένα Στιλέτα τάχει για καρδιαίς, σπαθιά για τα κεφάλια..

Από τη συλλογή δημοτικών τραγουδιών του κ. Γιάννη Σκαρμπά

(Ο μπάρμπα - Γκάβρο, χαμήλωσε τη φωνή του και σκούπισε τα δάκρυα που του πέφταν απ' τα μάτια).

— Γιατί να μη σ' άγγίξω, Σόικα, Σοϊκούλα μου;

— Δεν είμαι παρθένα! ψιθύρισε αυτή, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι της, που τότε γύριε στα γόνατά της.

(Μορ' τί λές; κάρμιν οι άλλοι που άκούγανε, κι' όλοι σκάσανε στα γέλια).

— Τί λές; τη ρώτησα ο κακομοιρός, κι' όλα άρχισαν να γυρνάνε γύρω μου.

— Δεν είμαι παρθένα, ξανάπε, κι' εκείνη ή καυμένη και ξανάβαλε τα κλάμματα. Κι' εγώ, την έσπρωξα. Έπεσε χάμου σάν ξύλο.

— Γιατί δέ μου τώλεγε νεορίτερα, που να σε πάρη ο διάολος!

Έμεινε έαπλωμένη χάμου, έτρεμε και φώναζε.

— Μίλα ντε που σ' άρωτάω; Κι' έκαμα να τη δειρώ. Γιατί δέ μου τώλεγε πιο μπροστά;

— Δέν κότταξα.

— Με φοβήθηκες;

— Σ' αγαπάω.

— Όχι! κι' αυτή ή αγάπη σου! Και τί να σε κάμω τώρα;

— Σκότωσέ με!

— Και πως να σε σκοτώσω, που σ' αγαπάω κι' εγώ;

Την έσηκωσα, την έβαλα κοντά μου και κλάψαμε, κλάψαμε κι' οί δυο μας, όταν οί καλεσμένοι βροντήσανε στην πόρτα, έμεις καθόμαστε ακόμα και κλαίγαμε.

Ο Ψυχάρης

Ο θάνατος του Ψυχάρη είναι μία εθνική απώλεια. Δεν χάνει μονάχα η φιλολογία ένα σπάνιο και μοναδικό εργάτη της, αλλά χάνει ο τόπος ένα ζωντανό παράδειγμα επιμονής, ειλικρίνειας, αυτοθυσίας, αδιακόπου μόχθου, χάνει τη μορφή ενός στρατιώτη που δεν λύγισε στις επιθέσεις υπούλων εχθρών, στα φαρμακερά βέλη αντιπάλων που είχαν περιεργότατες αντίληψεις περί τιμής. Η ζωή του υπήρξε ένα ζωντανό παράδειγμα για τους νέους. Τί σημασία έχει αν ο Ψυχάρης σε μία λέξη έκαμε σφαλερή ετυμολογική έρμηνεία και πούδς σκοπίζεται να ψυχολογήσει τέτοιες λεπτομέρειες, όταν προστά του έχει θεωράτο πλατάκι, αγέραστο κι' άφοβο θηρίο τόν πολεμιστή, τόν ιδεολόγο, τη σημαία. Γιατί σημαία ήταν ο Ψυχάρης, σημαία που κρατήθηκε καθαρή και δεν κοινελεύθηκε από ανέμους και μπόρες αλλά φανέρησε και στήριξε και έμψυχωσε κι' άλλους που καλούνται να συνεχίσουν τόν αγώνα. Αυτός ήταν ο Ψυχάρης που θα μείνη πάντα ζωντανός στη συνείδηση του Έθνους.

Εξωτερισμοί

Ορισμένες πράξεις μερικών υπηρεσιών εκθέτουν τη σοβαρότητα του κράτους στα μάτια και των πιο απλοϊκών πολιτών του. Αν ο θυμός και οι ύστερισμοί είναι εκδηλώσεις πολύ επιζήμιες για τους κοινούς ανθρώπους, για το έπσημο κράτος είναι φαινόμενα προωρισμένα να τó εξευτελίζουν στις συνειδήσεις των πολιτών του. Δεν επιτρέπεται στο κράτος να θυμώνη, να χάνη την ψυχραιμία του, να προχωρή σε βιαστικές ενέργειες και σπασμωδικά μέτρα. Η ληστεία είναι βέβαια πληγή φοβερή για έναν τόπο, είναι όμως πολύ χειρότερη πληγή η έλλειψη κάθε σοβαρότητας στον τρόπο με τόν όποιον θέλουν να τήν πολεμήσουν. Το κράτος έχει κατά καιρούς συλλάβει πολλούς ληστές και τούς έχει καταδικάσει σε θάνατο. Αν δεν τούς θανάτωσε άμέσως σ' αυτό δεν φταίνε διόλου οι κατάδικοι αλλά τó κράτος. Και όχι μόνο δεν φταίνε αλλά έχουν και ένα δικαιο παράπονο. Ένας καταδικασμένος σε θάνατο που δεν εκτελείται έννεα δλόκληρα χρόνια μπορεί κάλλιστα να πιστέψη πως έμετριάσαν τήν ποινή του. Επίσης η οικογένειά του για να τόν συντηρή έννεα δλόκληρα χρόνια ποιός ξέρει σε τί έξοδα και σε ποιές θυσίες έχει υποβληθεί. Δεν μπορεί λοιπόν ένα νέο ληστρικό κροῦσμα να ξεθυμαίνη επάνω σ' έναν κατάδικο που επί έννεα χρόνια βρίσκεται στην άγωνα και στην πιο τραγική άβεβαιότητα. Αν δεν είχε συλληφθεί και καταδικασθεί, όκτώ χρόνια ήσαν άρκετά για να παραγραφή τó κακούργημά του, πως λοιπόν έχουμε σήμερα και ζητά να πληρώση αυτός τις άμαρτίες του κάθε Τζατζά που ένοχλει τó κράτος και τó ξυπνά από τόν μακρίον ύπνο του;

Αλγερδός άωλογορισμός

Ο καιρός στάθηκε άφορημύ να σταματήσουν οι φιλολογικές Τετάρτες του θεάτρου των Νέων στο Παγκράτι. Όταν πρό μηνών ό θίασος αυτός άρχισε τις παραστάσεις του έγραψαμε με συμπάθεια, και τó μόνο

που έσχολιάσαμε ήταν μία προκήρυξη των νέων που έταξαν λαγούς με πετραχήλια. Είπαμε τότε πως οι συραντάρηδες δεν είται πιά νέοι και μάς έβρισαν γιατί λέει ό νέος δεν κρίνεται από τά χρόνια του αλλά από τó έργο του. Είπαμε ακόμη πως μερικοί από αυτούς που υπέγραψαν τó μανιφέστο είχαν δώσει έργα σε μεγάλα θέατρα αλλά ότí τά έργα αυτά άπέτυχαν και στη συνείδηση του κοινού και στη συνείδηση των πνευματικών ανθρώπων και τέλος προσθέταμε ότí δεν μπορούν να μιλούν για τά χάλια του θεάτρου μερικοί επιθεωρησιογράφοι που έκαμαν ότí μπορούσαν για να κατεβάσουν χαμηλότερα τó πνευματικό επίπεδο του κοινού. Αυτά είπαμε τότε, λόγια αλλά και μετρημένα και μερικοί νέοι (;) μάς άπάντησαν με άνοικιο τρόπο. Νέοι είναι έσκεφθήκαμε και έχουν όρμιάς. Άς μη μιλήσουμε λοιπόν. Και δεν είπαμε τίποτε' αλλά μερικές Τετάρτες παρακολούθησαμε τά πνευματικά τους προϊόντα, τη θυμηδία του κοινού, τη δικαία άανάκτηση της κριτικής, και τις άσεμνες άπαντήσεις τους στην τελευταία. Τώρα όμως, που οι φιλολογικές Τετάρτες έσταμάτησαν, οι ξέστες επέρασαν και ό καιρός έδρόσισε, θα λέγαμε στους ίδιους να κάμουν έναν άπολογισμό του έργου τους, των δεκάδων μονοπρακτών που δεν έζησαν ούτε όσον τά ρόδα και να μάς πουν αν δεν θα ήσαν πολύ πιο κερδισμένοι χωρίς τις θεατρικές αυτές εμφανίσεις; Δεν νομίζουν πως εξημώθηκαν και ως συγγραφείς και ως άνθρωποι; Και προκειμένου να γράφη κανείς παραπίτες δεν είναι πιο φρόνιμο να σωπαίνει; Η μήπως ξεχνούν οι σεβάσμιοι τουλάχιστον από τους νέους αυτούς ότí η σιωπή είναι χρυσάφι;

Άνεζηγντα

ΤΑ χάλια των νέων του Παγκρατίου, εκτός πολύ λίγων εξαιρέσεων, και τó φαινόμενο, μερικών έντύπων και άλλες εκδηλώσεις μάς έχουν πείσει πόσον έχουν παρεξηγήσει πολλοί νέοι τó ρόλο και τήν άποστολή του πνευματικού άνθρώπου. Πιστεύουν ότí άξιος του τίτλου είναι μόνον εκείνος που τακτικά και σε όρισμένες μάλιστα έποχές παρουσιάζει βιβλία ή θεατρικά έργα. Περισσότερη σημασία δίνουν στην έπαγγελματική αυτή συνήθεια παρά στο πνευματικό περιεχόμενο των έργων τους. Τρομάζουν στην ιδέα πως ένας άνθρωπος μπορεί και δυό και τρία και πέντε και όκτώ χρόνια να μην παρουσιάσει έργο. Και τρομάζουν στην ιδέα αυτή γιατί δεν μπορούν να καταλάβουν τί θα κάνει ό άνθρωπος αυτός όλο αυτό τó διάστημα. Αυτό που λέγεται συλλογή και μοναχική πνευματική ζωή δεν τó έχουν ούτε υποψιαστεί. Σύμφωνα λοιπόν με τήν αντίληψη αυτή τρέχουν ποιός να βγή γρηγορότερα, να δείξη τά χάλια του και ιδρώνουν για να παρουσιάσουν μία πνευματική φτώχεια που έπρεπε πρώτα πρώτα να θλίβη αυτούς τούς ίδιους. Ο πραγματικός τεχνίτης δεν έχει τέτοιους χρονικούς περιορισμούς. Όταν έχει να πη κάτι πραγματικό και όρατο τότε μιλά. Αν δεν έχη σωπαίνει και αν έχη πολλά τότε παρουσιάζεται συχνότερα. Άλλά να μην έχουν τίποτε να πουν και να ιδρώνουν για να ψιταλίσουν άνούσια πράγματα που είπαν πολύ κάλλτερα άλλοι, είναι ένας μόχθος που δεν θα τόν καταλάβει κανένας άνθρωπος που θα διατηρούσε καλές σχέσεις με τη λογική. Γιατί όσο κι' αν είναι φανερό πως ή αλήθεια δεν τούς ενδιαφέρει, πως κανένα αντικείμενο δεν άγάπησαν,

αλλά όλα τά βλέπουν μέσα από τó άτομό τους και τά μεταχειρίζονται για ν' άναδείξουν αυτό τó άτομο, είναι ακόμη πιο φανερό πως θα ύψωναν και οικονομικά και κοινωνικά περισσότερον τόν έαυτό τους κάνοντας μιάν άλλη δουλειά πιο πρακτική με αντικειμενικό σκοπό τó κέρδος, τó κάθε κέρδος. Μά από τήν πνευματική άπασχόληση στην Έλλάδα τί περιμένουν, όταν μάλιστα αυτοί δεν έχουν καμμία πνευματικότητα;

Η καταδίκη του Μωαρρές

ΑΙ Άθηναί έφιλοξένησαν και έναν ακόμη Γάλλο διανοούμενο τόν κ. Ζακ ντε Λακρετέλ. Μερικές του σχέψεις που είδαν τó φως στην «Πρωία» έπροκάλεσαν πολλά σχόλια στους κύκλους των γραμμάτων. Ο Λακρετέλ έχαρακτήρισε με δορυμύτατες εκφράσεις τó βιβλίο του Μωαρρές για τήν Έλλάδα και τó βιβλίο του Ντυαμέλ. Για τó δεύτερο μάς βρίσκει σύμφωνους, μά τó «ταξείδι της Σπάρτης» είναι ένα βιβλίο αξιόλογο, ένα έργο στοχαστικό και δεν μπορούμε να καταλάβουμε γιατί χωρίς μία σοβαρή δικαιολογία αισθητική ή άλλη ό κ. Λακρετέλ τó καταδίκασε τόσο δογματικά. Αυτή άκριβώς ή έλλειψη σοβαρής δικαιολογίας προκάλεσε τά δίκαια σχόλια των φίλων του Μωαρρές.

Άνοικονόμτοι ζωγράφοι

Η έλληνική ύπαιθρος, τó έλληνικό χωριό στενάζουν έξ' άφορημύ μιας έπιδρομής που ποτέ δεν τήν είχαν φαντασθή. Από τó γαλήνιο και γραφικό νησί της Σκύρου μας γράφουν ότí έφέτος τó καλοκαίρι έσημειώθη καλλιτεχνική έπιδρομή άφαντάστου τραγικότητος. Είκοσι ζωγράφοι όρμιοι και άνόρμιοι, άρσενικοί και θηλυκοί, κατέλαβαν έξ' άπροόπτου τó νησί και κατέλυσαν κάθε έννοιαν έλευθερίας. Δεν έζητησαν λίγα πράγματα. Κατέλαβαν τά σπίτια, έγκατεστάθηκαν για να ζωγραφίσουν τó έσωτερικό τους, συνέλαβαν σεβάσμους γέροντας και τούς καταδίκασαν εις πολύωρον άκίνησιάν για να τούς άποθανάτισουν, συνέλαβαν άδωδες γυναικες, κατέλυσαν τó πάν και πρό παντός τήν ήσυχίαν των νησιωτών διά να κάμουν τέχνην. Ο έπιστολογράφος μας έπιμένει ή έπιδρομή αυτή να σημειωθεί εις άμφοτερα τά έγκυκλοπαιδικά λεξικά άκριβώς ως συνέχεια των μεγάλων έπιδρομών, των Ούνων, του Ταμεράλνου, των Βησιγότθων, των Ρωμαίων, των Φράγκων και τέλος του Ίμπραήμ. Κατά καθήκον διαβιβάσαμε τήν παράκληση του καλού Σκυριανού προς τας Γραμματείας και των δυό λεξικών και παρακαλούμε να κάμουν ότí τούς φωτίση ό Θεός. Αν όμως θέλουν να βρουν τήν ήσυχία τους όι νησιώτες θα ήταν σκοπιμότερο ν' άπευθυνθούν στο σύλλογο των Κριτικών ως μόνον άρμόδιον ν' άνακαλέση τούς άποθρασυθέντας ζωγράφους στην τάξη.

Τό σχέδιο του κ. Gaultier

Ο κ. Gaultier ό γνωστός διευθυντής της φιλολογικής «Ρεβύ Μπλε» και της «Επιστημονικής Έπιθεωρήσεως σε' μία συνομιλία του με τόν κ. Κ. Μπασιτά που έδημοσιεύθη στην «Πρωία» της περασμένης εβδομάδος άπεκάλυψε ένα σχέδιο των Γάλλων διανοουμένων που μάς ενδιαφέρει εξαιρετικά. Στη Γαλλία ιδρύθη μία πνευματική όργάνωση που έχει σκοπό να διαδόση τη Γαλλική έπιστήμη. Η όργάνωση αυτή διά του κ. Gaultier κάνει μία πολύ θετική πρόταση. Υποβάλλει σε όλους τούς εκδότας έναν κατάλογο επιστημονικών έργων για να διαλέξουν όσα νομίζουν πως θα ενδιαφέρουν περισσότερον τήν Έλλάδα και ή όργάνωση αυτή αναλαμβάνει να πληρώσει και τά δικαιώματα του Γάλλου συγγραφέως και τήν εργασία του μεταφραστή. Στόν εκδότη λοιπόν δεν τήν εργασία του μεταφραστή του χαρτιού και των τυπογραφικών παρά ή δαπάνη του χαρτιού και των τυπογραφικών. Με άλλους λόγους ό εκδότης έπιχορηγείται. Νομίζουμε λοιπόν ότí ή πρόταση αυτή είναι πολύ σοβαρή και θα είχε άγαθά άποτελέσματα αν όι λόγοι τήν προσέξουν όσο της άξίζει. Αν μάλιστα ύπήρχε καμμία όργάνωση δια-

νοουμένων θα μπορούσε να συνεννοηθή με τη Γαλλική όργάνωση και να ένισχυθή σημαντικά ή ιδέα, πράγμα που όση δήποτε καλή θέληση κι' αν έχουν όι εκδότες δεν έχουν τó άπαιτούμενο πνευματικό κύρος που θα είχε μία όργάνωση διανοουμένων για να τó επιτύχουν. Άφού όμως τέτοια όργάνωση δεν ύπάρχει όι ένδιαφερόμενοι λόγοι ως συνεννοηθούν με έναν ή δυό σοβαρούς εκδότας και ως ενεργήσουν σχετικά, ώστε να γίνουν τουλάχιστον μερικές φροντισμένες μεταφράσεις καλών επιστημονικών έργων.

Η χειμερινή σερίδος

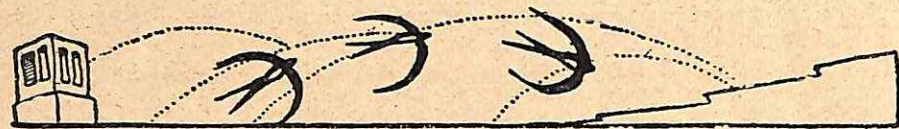
ΤΟ διήγημα της Ούντσετ και τó διήγημα του Ράινερ-Μαρία-Ρίλκε που δημοσιεύουμε είναι έργα χαρακτηριστικά της συγχρόνου εποχής. Τόσο ή Ούντσετ όσο και ό Ρίλκε είναι δυο πνευματικές μορφές που έπόνεσαν πολύ και έμόχθησαν για τó αληθινό και τó όρατο. Στην Έλληνική γλώσσα ή πρώτη δεν έχει διόλου μεταφρασθεί και ό δεύτερος έλάχιστα και είναι τελείως άγνωστος στο ευρύτερο άναγνωστικό κοινό. Τά «Έλληνικά Γράμματα» θα δώσουν και άλλα έργα των δυο αυτών συγγραφέων, καθώς επίσης και άλλων που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της πνευματικής ζωής. Ελπίζουν μάλιστα τó φετινό χειμώνα να παρουσιάσουν μία έκλεκτικότητα ύλης χαρακτηριστική και μία έννημερότητα μοναδική σε ότí άφορά τήν πνευματική ζωή. Θα συγκεντρώσουν γύρω τους ένα διαλεκτό έπιτελείον νέων λογοτεχνών που θα έμφανίζονται κυρίως διά των «Έλληνικών Γραμμάτων» καθώς και των καλλιτέρων και πιο συγχρονισμένων παλαιών. Ιδιαίτερα προσοχή θα καταβληθή για τη μελέτη της πνευματικής ζωής στα Βαλκάνια και ιδιαίτερος στη Βουλγαρία και Σερβία καθώς επίσης όι άναγνώστες μας θα μπορούν από τις στήλες μας άσφαλώς να πληροφορούνται για όλη τήν κίνηση των ιδεών στον έξω κόσμο. Με λίγα λόγια μπορεί να λεχθή ότí τά «Έλληνικά Γράμματα» εγκαινιάζουν μία καινούργια περίοδο με μόνο σκοπό να εξυπηρετήσουν κάλλιτερα τούς διαλεκτούς άναγνώστες των.

Η φιλανθρωπική Πειραιώς

Ο κ. Φωτόπουλος διδάκτωρ της Θεολογίας μας έστειλε από τόν Πειραιά τó καταστατικό της Φιλανθρωπικής εταιρείας που ιδρύθη τελευταίως και για τήν όποία ό ίδιος κατέβαλε άρκετές φροντίδες. Είναι παρήγορο να βλέπη κανείς σιγά σιγά να δημιουργείται ή συνείδηση ότí δεν είναι δυνατόν για όλα τά πράγματα να φροντίξη τó κράτος, ότí δεν είναι δυνατόν αυτό ν' αναλάβη έργα που ή ιδιωτική πρωτοβουλία θα όργάνωνε και θα προήγαγε πολύ καλύτερα. Για τήν έπαιτία και αλήθεια ύπάρχει σχετική νομοθεσία που ποτέ δεν κατόρθωσε καμμία άστυνομία να εφαρμόσει. Γιατί τί θα τόν έκανε ή άστυνομία τόν έπαίτη που θα συνέλαμβινε; Θα τόν φιλοξενούσε για πάντα; Και για μόν τά μικρά παιδιά κάποια σχετική ύπηρεσία προσέφερε τó Έμπειρικό άσυλο, που κι' αυτό στερείται σημαντικών πόρων για να εκτελέση πληρέστερα τόν προορισμό του για τούς ένήλικους όως έπαίτας τίποτε δεν μπορούσε να γίνη. Υστερα ή άστυνομία δεν είναι πάντα ό καλύτερος τρόπος για να περιστέλλονται τά κακά της κοινωνίας. Μία φιλανθρωπική εταιρεία που τη δόξα της θα φωτίξη πίστη και πνευματικότητα είναι ό καλύτερος παράγων για ν' άνακουφίση μία τάξη δυστυχισμένων ύπαρξεων, να τήν στηρίξη ήθικά και υλικά και ν' απαλλάξη τήν κοινωνία μιάς άσχημίας. Από της άπόψεως αυτής ή ίδρυση της Φιλανθρωπικής εταιρείας του Πειραιώς μάς συγκινεί ιδιαίτερος και δεν μπορούμε παρά να της εύχηθούμε κάθε προκοπή στο δύσκολο έργο της.

Η εικόνα του έξωφύλλου

ΤΟ έξωφύλλό μας είναι έργο του ζωγράφου Σβάμπερ ενός από τούς καλούς Αυστριακούς θαλασσογράφους. Ο Σβάμπερ είναι Αλματός και τά περισσότερα θέματά του είναι παρμένα από τις Αλματικές άκτες.

ΑΝΤΩΝΗ ΓΙΑΛΟΥΡΗ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ

ταν κανέναν ανεβή τον ανήφορον, πού οδηγεί στην πασίγνωστην εκκλησία του Αντιφωνίτη του Φαναριού, προχωρήσει λίγο και στραφή δεξιά, βρίσκεται μπροστά στο τείχος πού κλείνει μέσα στην αγκαλιά του το διάσημο Φετχιέ Τζαμί, καθώς ονομάστηκε, αφοτό μεταβλήθηκε σε μουσουλμανικό τζαμί, το βυζαντινό μοναστήρι της Θεοτόκου της επωνομαζομένης Παμμακαρίστου.

Η κομψή κορμοστασιά της εκκλησίας, ή χάρη του σκελετού της, συγκινούν το θεατή αμέσως στο πρώτο αντίκρυσμα.

Είναι πολύ εύκολο να επισκεφθώ κανέναν σήμερα το Φετχιέ Τζαμί γιατί ή είσοδος είναι ελεύθερη.

Μπαίνουμε από τη νότια πύλη.

Ο νάρθηκας δε διατηρείται σε καλή κατάσταση. Στο έδαφος οι κόκκινες εξόχωνες πλάκες είναι σε πολλά μέρη κομματιασμένες κι' οι τοίχοι ακάθαρτοι.

Απ' το νάρθηκα μπαίνουμε στον κυρίως ναό από τη δεξιά πύλη προς το μέρος όπου βρίσκεται το περίφημο παρεκκλήσι του Χριστού.

Η πρώτη εντύπωση πού αισθάνεται εκείνος πού μπαίνει είναι μια συνηθισμένη και μελαγχολία. Οι αψίδες, τα τόξα της οροφής, είναι χαμηλά και πιέζουν μ' έναν πέπλο θλίψης την ψυχή. Λείπει το φως πού γεμίζει το περίφημο Καχρίε, την εκκλησία του Χριστού της χώρας.

Όταν όμως οι αψίδες και τα τόξα κυταχτούν με προσοχή, ο θεατής μένει θαμπωμένος από την αρμονία, την κομψότητα και τη χάρη των ενώσεων των.

Σήμερα ή καθαυτό εκκλησία είναι ολόκληρη γυμνή από κάθε ζωγραφικό στολίδι. Άγνωστο αν μια εξερεύνηση κι' αφαίρεση των ασβεστωμάτων μ' αποκαλύψει κανένα μυστήριο.

Το μοναστήρι για το οποίο μιλούμε είναι το νεότερο εκκλησιαστικό μνη-

μείο πού σώζεται στην Κωνσταντινούπολη. Φαίνεται να χτίστηκε στα 1292 ή 1293, ώστε έχει ηλικία έξη και μισού άπάνω κάτω αιώνων.

Κτίτορας της μονής, καθώς φανέρωνε μια επιγραφή, πού είδε ο Στέφανος Γερλάχιος κατά το 1573—1577, όταν έμενε στην Πόλη, στάθηκε ο πρωτοστράτορας Μιχαήλ Γλαβας Δούκας Ταρχανειώτης και κτιτόρισα ή γυναίκα του Μαρία Δούκαινα Κομνηνή Παλαιολογίνα Βλάκενα ή πρωτοστράτορισα.

Κοντά στην επιγραφή υπήρχαν σ' επίσημη στολή αρχιδουκών κι' οι εικόνες των κτιτόρων. Ίχνος από τις ζωγραφιές αυτές δε μένει σήμερα.

Ο πρωτοστράτορας (μεγάλο βυζαντινό στρατιωτικό αξίωμα) Μιχαήλ Δούκας Γλαβας, περίφημος στρατηγός της εποχής Μιχαήλ του Παλαιολόγου και του γιου του Άνδρονίκου, μεγάλος κοντόσταυλος και «ές στρατηγικήν εμπειρίαν εξησκημένος τοσοούτον, ως παιδάς νομίζεσθαι τους στρατηγούς, παραβαλλομένους αὐτῷ», ακόμη και «άνήρ ἀρείος και εμπειροπόλεμος», κουρασμένος από τις μάχες και τις εκστρατείες, αποφάσισε στο τέλος της ζωής του να ντυθῇ το καλογερικό ράσο και να γίνη μοναχός.

Συνειδημένη απόφαση την εποχή ένελην. Συγχρόνως φαίνεται να τον ακολουθούσε στο καλογερικό σχήμα κι' ή γυναίκα του Μαρία, αλλάζοντας κατά τη συνήθεια τόνομά της σε Μάρθα.

Ο θαυμασμός της εποχής για το πρόσωπο του Μιχαήλ Ταρχανειώτη φαίνεται από τους ακολουθούς στίχους του μεσαιωνικού ποιητή Μανουήλ Φιλτή, από τους οποίους διαπιστώνεται μια φορά ακόμη τ' όνομα του κτίτορα.

Όπως τόν άνδρα τόν πολλόν τοῦτον [ξένη;

εκείνος οὗτός ἐστιν ὁ πρωτοστράτωρ ὁ δημιουργός της μονής της ενθάδε το θαῦμα της γῆς, ὁ Γλαβας, ὁ γεννάδας.

Όστε ὁ Μιχαήλ στάθηκε κτίτορας του μοναστηρίου. κι' αφοῦ πέθανε θάφτηκε μέσα σ' αυτό... Η γυναίκα του για την αἰτία αυτή έχτισε το ιδιαίτερο εκείνο παρεκκλήσι το ένωμένο με το δεξιό τμήμα της εκκλησίας. Το παρεκκλήσι είναι αφιερωμένο στο Λόγο του Θεού, το Χριστό, κι' είναι γνωστό με τ' όνομα παρεκκλήσι του Χριστού.

Αναφέρεται από παλαιότερους και νεώτερους βυζαντινολόγους ότι στο μοναστήρι της Παμμακαρίστου βρισκόταν ο τάφος του Ἀλεξίου Κομνηνού και της κόρης του Ἄννας Κομνηνής ποιήτριας της Ἀλεξιάδας.

Η γνώμη αυτή από πολλούς αμφισβητείται κι' ίσως είναι λαθασμένη. Εδλέπετο όμως εκεί σε πολύ μεταγενέστερη εποχή, όταν το τζαμί ήταν ακόμη πατριαρχείο ή λάρνακα του Ἀλεξίου. Ο Σβάιγκερ την περιέγραψε και τη ζωγράφησε. Ήταν πέτρινη από χοντρό σταχτί άμμόλιθο, πλάι στον τοίχο, κι' είχε ένα άρχαιο έλληνικό επιτύμβιο κι' έναν ξυσμένο αετό.

Ο Σβάιγκερ προσθέτει ότι τέτοιος τάφος θα ήταν ταπεινός και για ένα γερμανό χωρικό, γι' αυτό άπόρησε. Όμως είναι γνωστό, πως ὁ μεγάλος Κομνηνός ήταν περισσότερο απ' όλους απέριττος. «Η επιγραφή της λάρνακας έγραφε: Ἀλέξιος Κομνηνός αυτοκράτωρ τῶν Ρωμίων».

Σήμερα, σ' όποιον επισκεφθῇ την Παμμακάριστο, οι Τουρκοί Ιερωμένοι δείχνουν στο άριστερό παρεκκλήσι μια πλάκα πού άντηχεί στο χτύπημα την λένε μνήμα. Ποτέ σ' τώρα δεν έγινε ανασκαφή για να βρεθῇ τί κρύφεται από κάτω.

Μέσα από τη μεγάλη θύρα, προς τα δεξιά, στην οροφή, υπήρχαν Μωσαϊκά, στην οροφή, υπήρχαν Μωσαϊκά του Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου του Γ' και της γυναίκας του Ἄννας από τη και της γυναίκας του Ἄννας από τη Σαβοΐα. Οι αυτοκράτορες φαινόταν ντυμένοι με στολές επίσημες, χρυσωμένες με πολύτιμες πέτρες και μαργαριτάρια.

Κι' από τα μωσαϊκά αυτά δε φαίνεται σήμερα τίποτε.

Κάτω από το έδαφος του μοναστηρίου υπάρχει κινστέρνα βυζαντινή με νερό ακόμη ως σήμερα, και μπορεί να πιῇ όποιος θέλει. Η κινστέρνα αυτή βρίσκεται άριστερά κατά τη δεύτερη κολώννα της δεύτερης σειρας. Πίσω της στον τοίχο βρίσκονται σταυροί.

Εξωριστή όμως σημασία και χάρη έχει το κομμητηριακό παρεκκλήσι του Χριστού. Έχει τρεις κόγχες και θόλο ιδιαίτερο.

Εδώ εθάφτηκε ὁ πρωτοστράτορας Μιχαήλ και στο πλάι του ή κτιτόρισα

του παρεκκλησιου γυναίκα του Μαρία. Μια πλάκα χρώματος πολύ ανοιχτού πράσινου φανερώνει τον τάφο ίσια ίσια κάτω από το θόλο. Ο τάφος είναι πλατύς, ώστε να χωρῇ δυο ανθρώπους.

Στο παρεκκλήσι υπάρχουν κολώνες μαρμάρινες με κιονόκρανα. Είναι ασβεστωμένες, σε μερικά όμως μέρη, όπου το κονίαμα έπεσε, φαίνονται από κάτω τα μάρμαρα.

Ο τροῦλος είναι άψηλός και διατηρεί άνέγγιχτα τα ώραία μωσαϊκά του, έργα μεγάλης τέχνης και αξίας.

Στη μέση φαίνεται ὁ παντοκράτορας Χριστός, ντυμένος χιτώνα και ιμάτιο τριανταφυλλί, κρατώντας Εὐαγγέλιο κι' εὐλογώντας με το δεξί. Ὀλόγυρά του, άχτινωτά, βρίσκονται στις πλευρές του θόλου τα μωσαϊκά δώδεκα προφητών. Κατά την περιγραφή του Κοντάκωφ, του Σιδερίδη κι' όπως τα είδα κι' εγώ είναι: Ὁ Ὑσάας, γυρισμένος δεξιά, φέροντας το χέρι στο στόμα· ὁ Μωϋσῆς, καθισμένος, έχει γένεια και φορεῖ στο κεφάλι τιάρα· ὁ Ἱερεμίας τεντώνει τα χέρια προς τον έαυτό του· ὁ Σοφωνίας σά να κηρύττῃ· έχει πυκνό γένι, όπως κι' ὁ Μιχαίας· ὁ Ἰωήλ βλέπει προς τον έαυτό του· ὁ Ζαχαρίας κρατά τυλιχτάρι, βλέπει μπροστά του, όπως κι' ὁ Ἀβδίου· ὁ Ἀδακούμ αγένειος, κρατά τυλιχτάρι· ὁ Ἰωνάς άσπρος φαλκρός, καθώς κι' ὁ Μιχαίας· ὁ Ἰεζικιήλ στέκεται κατά πρόσωπο κρατώντας τυλιχτάρι.

Εξω από το παρεκκλήσι, στο μαρμαρένιο ζωστήρα, βρίσκεται συγκινητική επιγραφή. Απευθύνεται από την πρωτοστράτορισα στο νεκρό της άντρα. Είναι ποιήμα από είκοσι τρεις στίχους του ίδιου ποιητή Μανουήλ Φιλτή, τι λοφορούμενο: «ἐκ τοῦ προσώπου της πρωτοστρατορίσεως εἰς τὸν κοσμήτην τοῦ ναοῦ, ὃν ὠκοδόμησεν ἐπὶ θανόντι τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς».

Σήμερα, καθώς είναι σκαλισμένη ή επιγραφή, αρχίζει από το δέκατο στίχο του ποιήματος κι' είναι ή ακόλουθη:

Τὰς γὰρ ἐπὶ γῆς ἐβδελύξω πασιτάδας· ἐν εὐτελεὶ τριβῶνι φνῶν τὸν βίον· καὶ πρὸς νοητοὺς ἀντετάξω σαταράς, στερορὰν υἱενδὸς Θεοῦ πανευχίαν.

Ὡς ὕστερον γοῦν ὀργανῶ σοι τὴν [στέγην] ἢ κόχλον ἢ κάλυκα κεντρῶδους βάτου.

Μάργαρέ μου, πορφύρα, γῆς ἄλλης [ρόδον, εἰ καὶ τρυγηθὲν ἐκπιεῖς τοῖς λίθοις ὥς καὶ σταλαγμοὺς προσεγενῖν μοι [δακρύων.

Αὐτὸς δὲ καὶ ζῶν καὶ Θεὸν ζῶντα βλέ-

πων ὥς νοῦς καθαρὸς τῶν παθῶν, [τῶν ἐξ ὕλης τὸν σὸν πάλιν θάλαμον εὐπρέπίζε μοι. Ἡ σύζυγος πρὶν ταῦτα σὸς Μάρθα [γράφει.

Τὸ μάρμαρο είναι μαυρισμένο από τὸ χρόνο, τὸ χτύπημα τοῦ χειμῶνα καὶ τὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ, κι' ἐτσι ἡ επιγραφή είναι πολὺ δυσκολοδιάβαστη. Ἀπ' ἐξω στὶς κόγχες τοῦ παρεκκλησιου φαίνονται σταυροί.

Στο παρεκκλήσι αὐτὸ τοῦ Χριστοῦ ἦρθε καὶ κάθισε νὰ μιλήσῃ με τὸν Πατριάρχη Γεννάδιο, ὁ Πορθητὴς Σουλτάνος Μωάμεθ ὁ Β'.

Τὸ μοναστήρι της Παμμακαρίστου δὲν ἔγινε ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωση τζαμί· σ' αὐτὸ μεταφέρθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους τὸ Πατριαρχεῖο.

Ἐξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι ἦταν θαμμένοι δυὸ πατριάρχες: ὁ Παχόμιος ἀπὸ Ζιχγῶν πού πατριάρχευσε κατὰ τὸ 1505 καὶ ὁ Θεόκλητος ὁ Α', ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα

πού πατριάρχευσε στὸ 1520. Σήμερα δὲν ὑπάρχει ἴχνος τέτοιων τάφων.

Όταν ὁ ναός ἔγινε τζαμί, μεταφέρθηκαν ἀπὸ κεῖ ἡ διάσημη ψηφιδωτὴ εἰκόνα της Παμμακαρίστου, τὰ λείψανα της ἁγίας Εὐφημίας, Σολομωνῆς καὶ Θεοφανῶς, τὰ ὁποῖα βρίσκονται σήμερα στὸν Πατριαρχικὸ ναό, καθὼς καὶ ἓνα κομμάτι της κολώννας, ὅπου δέθηκε γιὰ νὰ μαστιγωθῇ ὁ Χριστός.

Όταν ἔγινε τζαμί ονομάστηκε Φετχιέ, δηλαδή της νίκης.

Στέκεται κομψὸ στὴ κορυφὴ τοῦ λόφου, ἂν καὶ ἔχοντας πολὺ ὑποφέρει ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἡ γιὰ τὴν χτυπιέται ἀπὸ τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριά. Τελευταία ἔγιναν μερικὲς ἐπισκευές.

Όποιοι ταξιδεύει τὸν Κεράτιο κόλπο, ἅμα τὸ βαποράκι ξεκινῇ ἀπὸ τὸ Φανάρι, θὰ ἰδῇ τοὺς ἀρχαίους θόλους καὶ τὴ λυγρὴ κορμοστασιά τοῦ μοναστηριοῦ της Παμμακαρίστου, Φετχιέ τζαμί.

Α. Γ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

(Συνέχεια από τη πρώτη σελίδα)

φαντάζεται κανείς Ἀγγλο, πού νὰ ντρέπεται τὴ γλώσσα του. Τὴν καμάρώνει μάλιστα· ἐτσι τὴν καμάρωνουν κι' οἱ ἄλλοι.

Κι' ὥστόσο τί δὲν μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὴν καμωμένη τὴ γλώσσα του; Ἡ ἐγγλέζικη γλώσσα! Γλώσσα ώραία, γιομάτη ἀριστουργήματα, μὰ προσέξτε καὶ μὴν τὴ δείξετε τοῦ Κόντου, μήπως καὶ τῆς χτυπήσῃ κάτι Γλωσσικὰ παρατηρήσεις, πού οἱ φίλοι του οἱ δασκάλοι μπόρῃ ἄξανα καὶ νὰ πέσουν ἀνάσκελα, βλέποντας τί χυδαία, τί βάρβαρη, τί χαλασμένη, τί στρεβλωμένη, τί ἀνάπτυκη πού είναι ἡ ἐγγλέζικη γλώσσα. Δὲν πιστέβω πιὸ ἁδόκιμη καμὶ νὰ ὑπάρχῃ, με τὶς κουτσές, τὶς φαγωμένες, τὶς πρόστυχές της λέξεις, παρμένες ἀπὸ δὴ καὶ κεῖ, φοίκη μου, παρμένες ἀπὸ ξένες γλώσσες! Καὶ τί ἐχῇ νὰ κάμῃ; Μήπως ὁ Ἀγγλὸς τὸ συλλογιέται αὐτό; Μήπως καταδέχτηκε νὰ τὸ συλλογιστῇ; Μήπως τὸ στοχάστηκε νὰ κάμῃ καθαρεύουσα; Τίποτα! Ἡ γλώσσα του, λέει, ἀξίζει, ὅ,τι ἀξίζει ὁ ἴδιος, καὶ τὴν ἀξία του τὴν ξέρεи, ἀφοῦ ξέρεи λεφτεριά.

Ἦθελα ὁμως νὰ μάθω πῶρα καὶ γὼ ἂν ὁ Ῥωμῖος ξέρεи τί ἀξίζει ἡ γλώσσα ἡ δική του, ἂν ξέρεи τί ἀξίζει κι' ὁ ἴδιος. Γιὰ τὸ δέφετερο αὐτό μου τὸ Ῥω-

τῆμα, σὰς ἀκούω πιά καὶ γελάτε. Καλέ, πῶς δὲν τὸ ξέρεи ὁ Ῥωμῖος τί ἀξίζει ὁ ἴδιος; Τὸ ξέρεи καὶ τὸ παραξέρεи μάλιστα. Τὸ παραξέρεи, σωστό. Ἀπὸ ἴσια ἴσια γιὰ μένα θὰ πῇ πῶς δὲν τὸ ξέρεи. Δὲν τὸ ξέρεи με ψυχρὸ αἷμα, ἦσυχα, σοδρά, μελετημένα. Δὲν τὸ ξέρεи δίχως νὰ βγῇ στὴ μέση καὶ τὸ φιλότιμό του. Δηλαδή ἔχει φιλότιμο φοβερό. Μὰ εἶναι ἄλλο πράμα τὸ φιλότιμο, κι' ἄλλο νὰ βλέπῃ κανεὶς καὶ νὰ ζητάξῃ, πού νὰ ποῦμε, τὴν ἀξία του· ἄλλο νάχῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του ἰδέα μεγάλη, κι' ἄλλο νάχῃ ἰδέα σωστή. Θέλετε καὶ τὴν ἀπόδειξη πού τὸ φιλότιμο δὲ φτάνει; Ὁ φιλότιμος κάποτε σηκώνει τὴ μύτη του τόσο ἀψηλά, πού θάρρει κι' ἀγγίξῃ πιά τὸν οὐρανὸ — ἡ τὰ σύννεφα. Κάποτε πάλι τόσο τὴν κατεβάζει, πού λὲς κι' ἔπεσε σύσσωμος χάμου, κι' ἡ μύτη του κι' ἀφτός. Ὁ Ῥωμῖος πότε βασιλιάς, πότε ὄρνιθα βρεμένη. Καὶ γιὰτί κι' ἀπὸ τί; Ἀπὸ ἓνα λόγο πού θάκούσῃ, ἀπὸ ἓνα τίποτις πού θὰ τοῦ περάσῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι. Τοῦ φτάνει τὸ παραμικρὸ νὰ μᾶς τὸν ἀλλάξῃ. Σημαίνει λοιπὸν πῶς ἐκείνος πού φαντάζεται, καὶ κείνος πού ξέρεи τὴν ἀξία του, ἔχουνε ὁ καθένας ἄλλα ψυχολογικά.

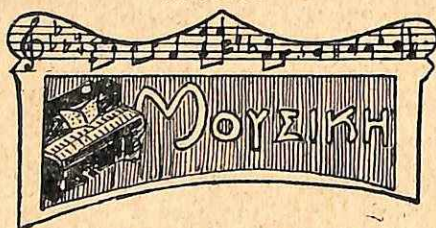
Κ' ἐτσι μᾶς ἔρχεται πιὸ ἔφκολο νὰ ποκηθοῦμε στὸ πρῶτο μου τὸ Ῥώτῆμα,

Τὰ « Ἑλληνικὰ Γράμματα » μὲ θλίψιν τῶν κἀνουν γνωστὴν τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἑτέρου τῶν διευθυντῶν του, κ. Β. Μαλατάκη. Ἀπὸ μηνῶν σοβαρὰ ὑπερκόπως καὶ λόγοι ὑγείας εἶχαν ὑποχρεώσει τὸν κ. Μαλατάκην εἰς πολὺμηνον ἀπουσίαν καὶ ἀποχὴν ἀπὸ πάσης κουραστικῆς

ἐργασίας. Ἦδη, ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβληθῇ εἰς μίαν περισσότερον συστηματικὴν θεραπείαν καὶ μὴ ἐπιθυμῶν ἐκ τῆς ἀπουσίας του νὰ ἐπηρεάζεται ἡ ὁμαλὴ διεξαγωγὴ τῆς ὑπηρεσίας, ἀποχωρεῖ ὀριστικῶς τῆς διευθύνσεως ἀφίνων ὁμολογουμένως κενὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως δυσαναπλήρωτον. Ἡ συνεργασία του ὑπῆρξεν πολυτιμωτάτη εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς προσπάθειάς μας καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ ἔλλειψίς του θὰ καταστῇ δι' ὅλους μας αἰσθητὴ.

Ὁ κ. Μαλατάκης παραμένων
πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ συμβου-
λίου καὶ διευθύνων σύμβουλος
τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας «Πολυ-
βιοτεχνική» διατηρεῖ τὸ ἐντὸς
τοῦ οἰκήματος τῶν «Ἑλληνικῶν»
Γραμμάτων» γραφεῖον του, ὁδὸς
Μάγρο ἀριθ. 29.

Μὲ μεγάλη μας λύπη πρέπει νὰ παρα-
δεχτοῦμε πὼς τὸ ὄνομα αὐτό σὲ πολλοὺς

Ἡ ἐκτίμηση τοῦ Ἰταλοῦ διευθυντοῦ πρὸς τὸ Μάντζαρο ἦτανε πολὺ μεγάλη, καὶ αὐτὸ μᾶς τὸ ἀποδείχνει μιὰ ἐπιστολὴ πού ἔστειλε

100

ν' ἀρχοληθῇ μαζὶ τοῦ.
Μπράνκο.—Εἶναι, τὸ σικιάχτρο τῶν ἡθο-
 ποτῶν. Δὲν εἶναι ποτὲ εὐχαριστημένους ἀπὸ
 τίποτε καὶ γι' αὐτὸ ἡ ζωὴ τοῦ εἶχε καταπο-
 τήσει ἕνα πραγματικὸ μαρτύριο. Οἱ ἡθιοποὶ
 λένε ὅτι τὸ παίξιμο τῶν ἐργῶν τοῦ εἶναι ἕνα
 πραγματικὸ μαρτύριο, πρὸ παντός γιὰ τὸ λε-
 κτικό τους.

σική του «Λάμπου» του Σολωμού και άλλες
Ιταλικές και Έλληνικές μελωδίες.
Πέθανε στις 30 Μαρτίου 1872 στην Κε-
κυρά όπου χρόνια ήταν διευθυντής της μου-
σικής εταιρείας.
Τώρα ως μου επιτρέψουν για την εθνική

Ντ' Ανούντιο. — Θα ήθελε να απαγγέλ-
λωνται τὰ ἔργα του ὅπως τὰ διαβάζει αὐτός.
Ἀμέσως ὁμῶς πείθεται ὅτι εἶναι ἀνθρωπίνως
ἀδύνατον καὶ τότε ἐμπιστεύεται στὴν ἰδιο-
φυὰ τῶν ἡθοποιῶν. Πολλὲς φορές ἀνεβαίνει
ὡς τὴν γαλαρία γὰρ νὰ ἰδῇ πῶς ἀκούονται
ἀπ' ἐκεῖ τὰ λόγια. Σὲ μιὰ δοκιμὴ τῆς «Κό-
ρης τοῦ Ἰουρίου» ἐσταματήσαμε μισή ὥρα,
γιατὶ ὁ ἀργαλιὸς ποὺ εἶχαν φέρεי ἐπίτηδες
στὴ σκηνή, δὲν μπορούσε νὰ κάμῃ τὸν ρυθμι-
κὸν ἐκείνο κρότο ποὺ ἤθελε αὐτός. Ὅταν
τὸν κυττάει κανεὶς θυμᾶται ἀμέσως τὰ λό-
για τοῦ Βίνκελμαν: «Ἡ ὁμορφιά βρίσκει τὴν
καλύτερη ἔκφρασή της στὴν ἀπόλυτη γα-
λήνη».

Πιραντέλλο. — Στις δοκιμὲς μοῦ ἐπρόσφερε
συχνὰ σιγαρέττα. Γι' αὐτό, καὶ ἐπειδὴ εἶναι
πραγματικὰ μεγάλος, δὲν μπορῶ νὰ κρίνω
τὸ ἔργο του. Χρειάζονται γερὰς πλάτες. Τὰ
ἔργα τοῦ Πιραντέλλο προκαλοῦν τόσος τὸ ἐν-
διαφέρον τοῦ ἀκροατοῦ, ὅσο καὶ τῶν ἡθο-
ποιῶν.

Νικοντέμι. — Χαμηλόφωνες παρατηρήσεις
καὶ συμβουλὲς ποὺ βγαίνουν ἀπὸ ἓνα στόμα
ποὺ χαμογελάει διαρκῶς. Στιγμαίως ἐκστά-
σεις. Σὲ κάθε φράση ποὺ δὲν τὴν ἐρμηνεύουν
καλὰ, χτυπάει ἐλαφρὰ τὸ πόδι. Σὲ μερικές
περιστάσεις ὁ χτύπος αὐτὸς γίνεται πολὺ δυ-
νατὸς καὶ ὁ Νικοντέμι φεύγει γιὰ λίγες στιγ-
μές ἀπ' τὴ σκηνή, γιὰ νὰ ξεσπάσῃ ἄλλοι τὸ
θυμὸ του.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην εἰς τὰς ἐπὶ
τῆς ὁδοῦ Ἀμαλίας 10 νέας αἰθούσας Στρατη-
γοπούλου ἤνοιξεν ἡ Ἑ. πανελλήνιος ἐκθεσις
ζωγραφικῆς.

— Ἐκθέτουν περὶ τοὺς 72 καλλιτέχνας
ὄλων τῶν σχολῶν καὶ κατευθύνσεων.

— Τὰ ἐγκαίνια ἐγίναν τὴν 4 ἀπογευματινὴν
μὲ χαρακτηριστικὴν ἐπισημότητα.

— Παρέστησαν ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ δια-
νοούμενος καὶ καλλιτεχνικὸς κόσμος, μέλη
τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, πολλοὶ πολιτευό-
μενοι, ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου καὶ πλείστα
μέλη τοῦ συνεδρίου τῆς εἰρήνης.

— Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ συνεδρίου
τῆς εἰρήνης ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι μεταξὺ
τῶν μελῶν του ὑπάρχει καὶ ἓνας Γερμανὸς
στρατηγὸς ὁ Φὼν Σέντλιν ὁ ὁποῖος ἔχει εἰς τὸ
παθητικὸν του—ἀπὸ ἀπόψεως φυσικὰ εἰρηνι-
στικῆς—μὴν σημαντικὴν πολεμικὴν δράσιν.

— Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας καὶ μετὰ
τὴν γονιμότητα τῶν νέων (;) τοῦ Παγκρατίου
ἐσημειώθη χαρακτηριστικὴ γονιμότης καὶ εἰς
τοὺς παλαιούς συγγραφεῖς.

— Ὁ κ. Χόρν ἐνεφανίσθη μὲ δυὸ ἔργα, ὁ
κ. Σκίπης μὲ τὴν Κυρά Φροσύνη καὶ ὁ κ.
Ζ. Παπαντωνίου μὲ τὸν «Ὀρκο τοῦ πεθα-
μένου».

— Τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἐδόθη τὴν περα-
σμένην Δευτέραν ἀπὸ τὴν «Ἐλευθεραν
Σκηνήν».

— Πρόκειται περὶ ἀστόχου διασκευῆς ἐνὸς
ὠραίου δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

— Ὁ ἐκ Καρπενησιῦ ἡλικιωμένος Ἔστὲν
ἔκαμε πολλὰν φιλολογίαν καὶ ἀπεμακρύνθη
φοβερὰ ἀπὸ τὸ νόημα τὴν ὁμορφίαν καὶ τὴ λε-
πτοτέραν τοῦ Δημοτικοῦ ποιητοῦ.

— Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀφελὺς θεα-
τῆς εὐθὺς ὡς ἤνοιξεν ἡ σὺλαία καὶ ἐφάνη τὸ
σπινθὴρ τῆς πρώτης πράξεως διερωτήθη ἂν

εὐρίσκεται εἰς ἑλληνικὸν τοπεῖον ἔστω καὶ
στυλιζέ ἢ ἐνώπιον Ἰαπωνικοῦ ἡφαιστείου.

— Ἡ Γαλλικὴ ἀκαδημία τῶν πολιτικῶν
καὶ κοινωνικῶν ἐπιστημῶν πρόκειται καὶ
αὐτῇ ἵ ἐκλέξῃ μέλος τῆς τὸν πρεσβευτὴν
μας! τὸ Παρίσι κ. Νικ. Πολίτην.

— κ. Δ. Λοβέρδος πρόκειται ὠρισμένα
δωμάτιον τῆς οἰκίας του νὰ τὰ διασκεύαζῃ
εἰς μουσεῖον, ἰδίως βυζαντινῶν κειμηλίων.

— Τὸ μουσεῖον αὐτὸ θὰ εἶναι ἀνοικτὸν
ὠρισμένες ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος καὶ θὰ ἐπι-
τρέπεται ἐλευθέρως ἡ εἴσοδος.

— Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς
Βουλῆς, ὅπου ὡς γνωστὸν συνεδριάζει τὸ
27ον συνέδριον τῆς εἰρήνης, ἔχει ἐκτεθεῖ ἓνα
νέον γλυπτικὸν ἔργον τοῦ γλύπτου καὶ καθη-
γητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου κ. Θ. Θωμοπούλου.

— Τὸ ἔργον φέρει τὸν τίτλον: «ὁ πόλε-
μος μισούμενος ἀπὸ τὰς μητέρας» καὶ συμ-
βολίζει τὸ πνεῦμα τοῦ πολέμου ποὺ βαδίζει
πρὸς τὴν καταστροφὴν παρασφύρων τὰ θύ-
ματά του.

— Οἱ διευθύνοντες τὴν γνωστὴν καλλιτε-
χνικὴν λέσχην «Ἀτελιέ» ἀντιμετωπίζουν πρό-
βλημα χώρου.

— Εἶναι τόσαι αἱ αἰτήσεις ἐκλεκτῶν προ-
σώπων τῆς κοινωνίας ποὺ θέλουν νὰ γί-
νουν μέλη τῆς λέσχης, ὥστε ὁ χώρος δὲν
ἐπαρκεῖ.

— Ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸ πρῶτον
τεῦχος τοῦ «Νουμά» μὲ διεύθυνσιν τοῦ κ. Πάνου
Ταγκοπούλου καὶ συνεργασίαν τῶν γνωστῶν
κυρίως λογίων ποὺ ἀπετέλεσαν ἄλλοτε τὴν
συντροφίαν τοῦ «Νουμά».

— Ἐκυκλοφόρησεν ἐπίσης ὁ δεῦτερος τό-
μος τοῦ γνωστοῦ περιοδικοῦ συγγραμματος τὰ
«Θρακικά», τὸ ὁποῖον ἐκδίδει τὸ ἐν Ἀθήναις
Θρακικὸν Κέντρον μὲ ἐκλεκτὴν ἐπιστημονι-
κὴν ὕλην.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Χλόην Μουραχονίδου (Καστανιά Βερ-
ροίας): Ἐσπάσαμε τὸ κεφάλι μας νὰ βροῦμε
τί εἶναι ἡ «Καλύδα τοῦ Μπαρμπά Μήτσου». Ὁ
πατέρας τοῦ Δήμου πεθαίνει ὑπὸ τὰ ἐρεῖπια
τῆς καλύδας τοῦ ὁ γυιὸς του τὸν ἀσπάζεται
καὶ τοῦ ὑπόσχεται ὅτι θὰ μεταβῇ εἰς τὸν θεῖον
του Δημόφιλον. Κατόπιν βεβαιώνετε ὅτι ὁ Δῆ-
μος εἶναι ἀπαρηγόρητος καὶ μετὰ υπογράφετε.
Τί συμβαίνει λοιπὸν; Μυστήριον! — **Ἰκα-
ρίαν**: Πολὺ μπλεγμένες αὐτὲς οἱ συμ-
μαχίαις τοῦ βορρηᾶ μὲ τὰ κύμματα,
καὶ ὁ γάμος τῆς θάλασσας μὲ τὸν Βορ-
ρηᾶ καθὼς καὶ τὰ ἄλλα τολμηρὰ, ποὺ
συμβαίνουν στὴ βρῦση. Μπλεγμένα, πολὺ
μπλεγμένα, τὰ μπλέκουν καὶ οἱ στίχοι
καὶ εἶναι νὰ παίρνῃς τὰ ὅρη καὶ τὰ βουνά.
Ἀφοῦ ὁμῶς ἔχετε τὴν ὑπομονὴ νὰ γράψετε,
γράψετε καὶ ὁ θεὸς βοηθός. — **Σωχάρον**: Τὰ
τραγουδία σας δὲν μᾶς λένε τίποτα. Στείλτε
τίποτα καλύτερο. — **Ἰων**: Οἱ στίχοι σας εἶναι
δουλεμένοι, ἀλλὰ βρίσκομε ψεύτικο τὸ πρῶτο.
Φιλολογία καθαρή ποὺ δείχνει πῶς δὲν τὰ
πολυζήσατε τὰ πράγματα. Μιλάτε γιὰ πόνο
μ' ἓναν τρόπο ποὺ δὲν δείχνει πῶς πονάτε
πραγματικὰ. — **Μαρίκα Δελάνη** (Σελήνια,
Σαλαμίνας): Ὅ, τι σὰς εἶπαμε γιὰ τὰ προηγού-
μενα τραγουδία σας ὅς ἐκπνευσμένα εἰναι
γιὰ τὸ «Ἐκ-κλησιάζει μας». — **Ἄντ. Μπίκαν**:
Ὁ «Χωρισμός» ἰδίως δὲν εἶναι ἀπορρίψιμος.
Ὅσο ὅσο θέλομε κάτι καλλίτερο. — **Τζώνην**
(Ἰωάννιννα): Ἀτυχῶς τὰ τραγουδία σας δὲν

εἶναι οὔτε ὡς νοήματα οὔτε ὡς στίχοι καλὰ.

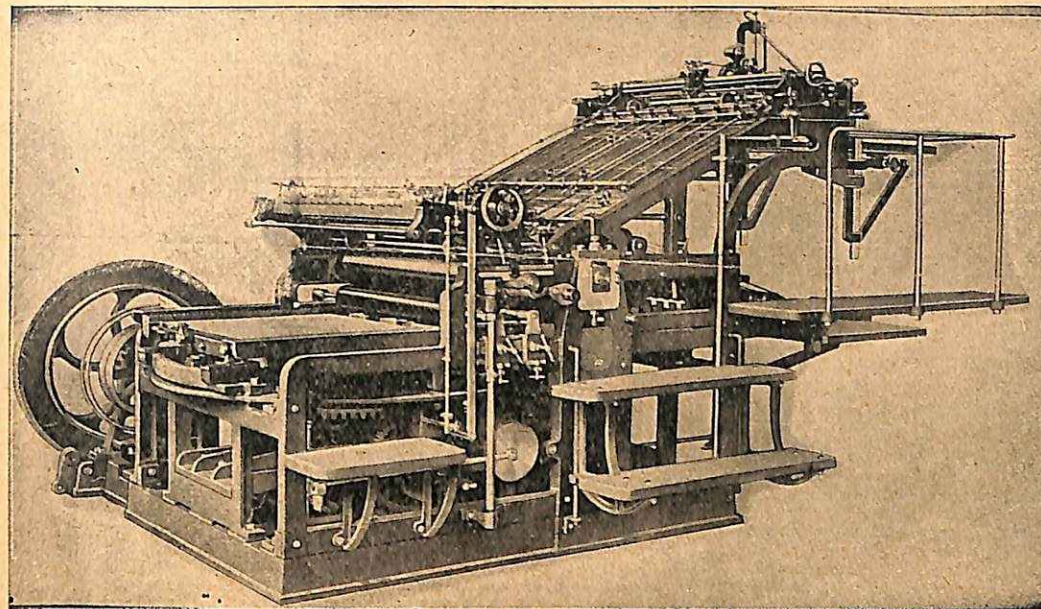
Θ. Γαλαξίαν (Θεσσαλονίκην): Στὴν ποίησιν
ὑπάρχει τὸ περιεχόμενον ποὺ ἐκφράζει ὁ ποιη-
τὴς καὶ ὁ τρόπος ποὺ τὸ ἐκφράζει. Αὐτὰ τὰ
δυὸ συνήθως εἶναι πολὺ δεμένα μεταξύ τους.
Ἔσπερ οὔτε ἀξιόλογα νοήματα ἔχετε, οὔτε
μέτρο ἔχετε. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ κάνετε ἄσχημα
νὰ διαβάσετε ποιητὰς, ὅχι βέβαια γιὰ νὰ τοὺς
μιμηθῇτε, ἀλλὰ γιὰ νὰ σὰς ἀκονίσῃ τὸ διά-
βασμα τὴν παρατηρητικότητα καὶ γιὰ νὰ σὰς
πληροφορήσῃ μερικὰ τεχνικὰ πράγματα ποὺ
πρέπει νὰ ἔχετε. — **Δ. Στάνη**: «Τὸ καινού-
ριο Φεγγάρι» ἀρκετὰ καλὸ καὶ ἀπλό. Θὰ
μπορούσε νὰ εἶναι περισσότερο δουλεμένο.
Προσέχετε σ' αὐτό. Θὰ δημοσιευθῇ ἀργότερα. —
Μανώλην Ἀλεξίου: Προσέχετε. Τὸ «Μνη-
μόσυνο» ὅχι πολὺ καλὸ. Πειθαρχήσατε τὴν
παραγωγὴ σας γιὰ νὰ προκόψετε στὴν τέχνη.

Τάκην Παπαγιάνν: Ὁ «Τυφλὸς τραγουδι-
στῆς» δὲν εἶναι διήγημα. Ἐνῷ ἀρχίζετε
ὠραία κατόπιν παρεμβάλλετε κρίσεις κ.λ.π.
Δὲν εἰν' ἀνάγκη νὰ βωτάτε «ποῖος μπορούσε
νὰ νοιώσῃ τὸν πόνο» κ. λ. π. καὶ ἐπιφω-
νήματα «δυστυχισμένη ἡρώα...» Αὐτὰ θὰ
τὰ σκεφθῇ ὁ ἀνταγωνιστὴς διαδίδοντας τὴν
ἱστορίαν τοῦ ἡρώα σας ὅπως τις κρίσεις καὶ
τὰ ἐπιφωνήματα. Προσέχετε λοιπὸν νὰ ξεκα-
θαρίσετε τὸ μυαλό σας τί εἶναι λογοτεχνικὸ
ἀφήγημα καὶ τί δὲν εἶναι. Ὅσο γιὰ τὴν πλη-
ροφориὰ ποὺ μᾶς δίνετε ὅτι ἓνα περιοδικὸ
ἀντέγραψε ἓνα κομμάτι τῶν Ἑλλ. Γραμμ. σὰς
εὐχαριστοῦμε· δυστυχῶς ὁμῶς δὲν εἶναι ἡ
πρῶτη φορὰ ποὺ συμβαίνει αὐτὸ τὸ ἀτοπο. Τί
νὰ γίνῃ ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ὁ ἀπαιτούμενος σε-
βασμὸς στὴ πνευματικὴ ἐργασία τῶν ἁλ-
λων. — **Στρατὴν Γαλάνην**: Τὰ «Ἐκφνιά-
σματα» δὲν εἶναι κακὰ. Εἶναι ἓνα κομμάτι
ποὺ φανερώνει πῶς ἐκείνος ποὺ τὸ γράφει ἔ-
χει νὰ φιάξῃ μῦθο. Ἐκεῖνο ποὺ τὸ χαλὰ εἶ-
ναι ὅτι δὲν εἶναι τεχνικὰ γραμμένο. Δὲν ἔχει
μορφὴ εἶναι κάπως πρόχειρο καὶ ἐλαφρῶς
ἀκατάστατο. Αὐτὰ ὁμῶς εἶναι ψεγάδια ποὺ
μὲ τὴν ἄσκηση θὰ τὰ διορθώσετε. Στείλτε
μας λοιπὸν τὸ τὸ ἴδιο διορθωμένο ἢ κάτι καλύ-
τερο. — **Ν. Παπαναστασίου** (Τρίκαλα): Θὰ
ἐπρεπε νὰ μᾶς πληροφορήσατε ἂν αὐτὸ τὸ
τραγουδι ἔχει ἐκναδημοσιευθῇ σὲ ἄλλη συλ-
λογὴ καὶ νὰ μᾶς σημειώσατε τίς παραλλα-
γές. Ἀτυχῶς δὲν μᾶς μένει καιρὸς νὰ κά-
νωμε μετὰ αὐτὸ τὸν ἔλεγχον. — **Καισιό**,
Ἀλέξ. Δὲν γνωρίζομε τὸν ἔξο ποιητὴ. Γι'
αὐτὸ κρίναμε τοὺς στίχους ποὺ μᾶς στείλατε
ὡς καὶ αὐτοτελὲς καὶ βρίσκομε ὅτι ἡ
γλῶσσα σας πρῶτα πρῶτα καὶ ἡ ὅλη μορφὴ
δὲν εἶναι ὠραία. Τί εἶναι λ. χ. αὐτὸ τὸ τε-
τράστιχο:

Τὸ πεπρωμένο μας, δὲν εἶναι ἡ λύπη.
Δὲν εἶναι ἡ λύπη, μὰ οὔτε ἡ χαρὰ!
Ἄλλ' εἶναι τὸ δρᾶν, τὸ δρᾶν κάθε μέρα,
διότι τὸ αἶσιό μας βρίσκει μακράν.

Ἄν νομίζετε σὰς ὅτι ἡ γλῶσσα καὶ γε-
νικὰ ἡ λογοτεχνικὴ ἔκφρασις εἶναι δευτερεύον
ζήτημα λυποῦμαστε ποὺ σ' αὐτὸ δὲν θὰ μᾶς
βοηθῇ σύμφωνος. Ἡ γλῶσσα εἶναι δεμένη μὲ
τὸ βιβλιότυπο νόημα τῶν πραγμάτων καὶ αὐτὴ
μόνη ἔχει τὴ μαγικὴ δύναμιν νὰ φέρῃ αὐτὸ
τὸ νόημα στὴν ἐπιφάνειαν, νὰ τὸ προσφέρῃ
στὴ μάτι τῶν ἀνθρώπων. Μὰ μὲ τὸ κάθε
μεταχειρίσματος τῶν λέξεων δὲν βγάζει σ' αὐτὸ
τὸ ἀποτέλεσμα. Ὅσο γιὰ τὸ «Ἰδεῶδες» σας
ἀρκετὰ ἐξηγηθήκαμε, ὥστε ἂν μόνος σας δὲν
ἀρκετὰ μερικὰ πράγματα, μερικές βασικές
νοιώσεις μερικὰ πράγματα, μερικές βασικές
ἀρχές καὶ προϋποθέσεις ἡ στήλη τῆς ἀλληλο-
γραφίας δὲν θὰ εἶναι ποτὲ ἀρκετὴ γιὰ νὰ σὰς
τίς μεταδώσῃ.

ΤΑ «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

*Α ν ο: Μέγα ταχυπισεστή-
ριον Johannisberg δια-
στάσεων 80 × 130 κατα-
σκευῆς 1925.

Κά τ ο: Ταχυπισεστήριον
Export, τῶν Ἰταλικῶν
ἐργοστασίων Augusta To-
rino, διαστάσεων 63 × 95,
κατασκευῆς 1927.

“ ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,, Α.Ε. ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΓΓΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

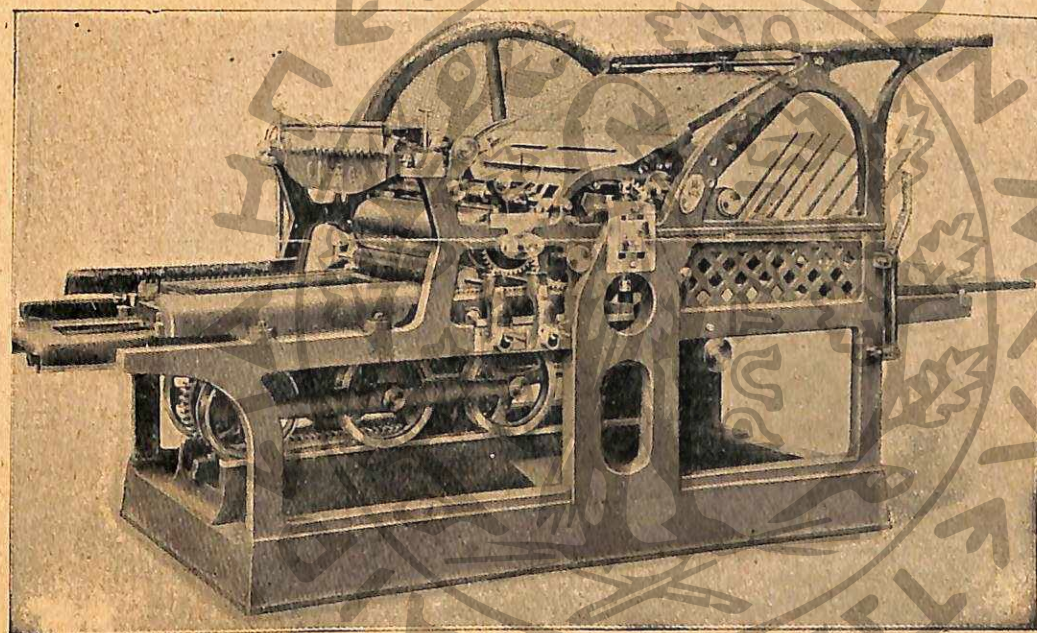
ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ἡ «Πολυβιοτεχνικὴ» ἀποτελεῖ
ἀναντιρρόητως μίαν σημαντικὴν πρό-
οδον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γραφι-
κῶν Τεχνῶν. Διαθέτουσα τελειώτα-

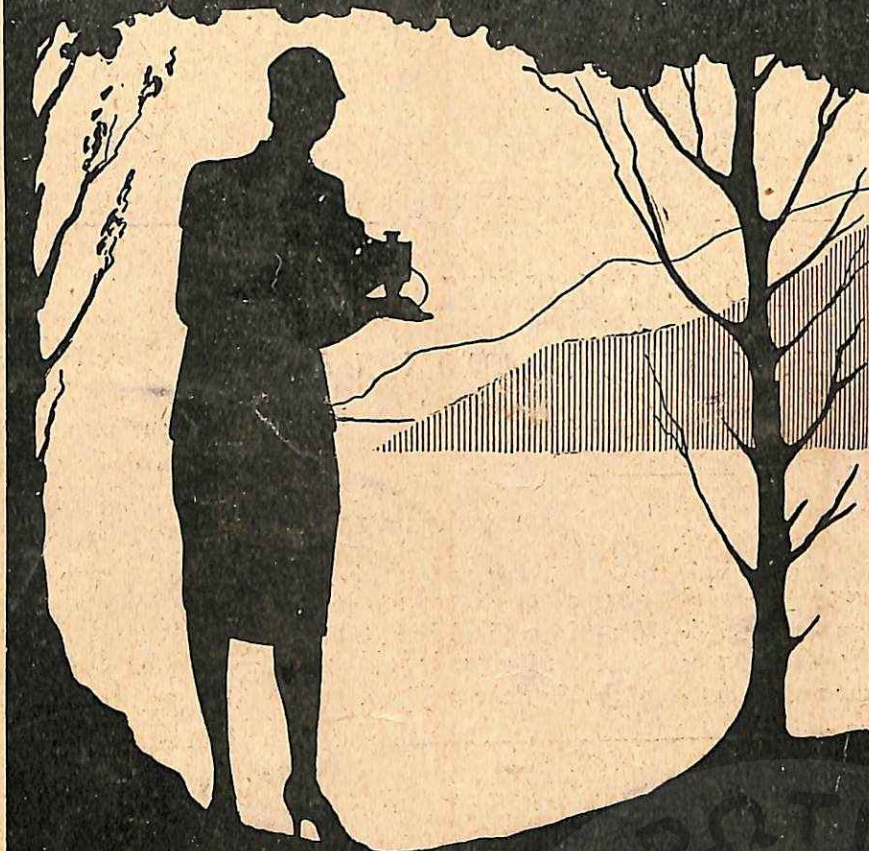
τὸν πλέον ἀπαιτητικὸν πελάτην
ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοι θὰ εὕρῃ τὰς
τεχνικὰς ἐκείνας ἐγγυήσεις ποὺ ἐξ-
σφαλίζουν τὸν πελάτην.

τον καὶ νεώτατον τεχνι-
κὸν ὕλικόν, διαθέτουσα
εἰδικούς ἄριστα καταρ-
τισμένους τεχνίτας διὰ
κάθε κλάδον, ἡμπορεῖ νὰ
ἐκτελέσῃ καὶ τὰς πλέον
δυσκόλους τυπογραφι-
κὰς ἐργασίας ἐντὸς χρο-
νικῶν ὁρίων πολὺ συντο-
μωτέρων ἄλλων παρεμ-
φερῶν ἐπιχειρήσεων,
μὲ ἀπόδοσιν τεχνικὴν
ἀφαντάστως ἀνωτέ-
ραν καὶ τιμὰς ἀληθῶς
ἀσυναγωνίστους. Μία
ἀπλὴ ἐπίσκεψις εἰς τὰ
γραφεῖα καὶ τὰ ἐργο-
στάσια τῆς «Πολυβιο-
τεχνικῆς» θὰ πείσῃ καὶ

Ἡ «Πολυβιοτεχνικὴ» ἀναλαμβάνει
τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων, πινά-
κων, περιοδικῶν, ἑφημερίδων, τὴν
ἐκτύπωσιν πολυχρωμίων καὶ ἐν γέ-
νει οἰασδήποτε τυπογραφικῆς ἐργα-
σίας. Εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς λειτουργ-
εῖ ἐπίσης ἄριστον βιβλιοδετεῖον, τὸ
ὁποῖον ἀναλαμβάνει πᾶσαν βι-
βλιοδετικὴν ἐργασίαν. Δι' οἰανδή-
ποτε ἐργασίαν Σας ζητήσατε τιμὰς
καὶ ἀπὸ τὴν «Πολυβιοτεχνικὴν».

ΕΝΑ ΚΟΔΑΚ
ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΟΧΕΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ
ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ
τα επεισόδια της ζωής σας